

MINÄ OLEN TÄRKEÄ

Lukiolaistyttöjen kokemuksia vertaisryhmätoiminnasta

Essi Järvenpää

Opinnäytetyö
Marraskuu 2011

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Tekijä(t) JÄRVENPÄÄ, Essi	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 14.11.2011
	Sivumäärä 66	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus () saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi MINÄ OLEN TÄRKEÄ – Lukiolaistyttyöjen kokemuksia vertaisryhmätoiminnasta		
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn ohjaajat MOILANEN, Johanna		
Toimeksiantajat Koulukuraattori, kunta X (yhteistyökumppani)		
Tiivistelmä Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia eräällä pienellä paikkakunnalla toimivaa vertaistuullista lukion tyttöryhmää, jonka vetäjänä toimii koulukuraattori. Tavoitteena oli selvittää tyttöjen kokemuksia vertaisryhmätoiminnasta ja sen merkityksestä heille. Tutkimuksen tarkoituksena oli myös kerätä tytöiltä palautetta ryhmätoiminnasta sekä saada vastauksia siihen, onko koulukuraattorin resursseja tarpeellista suunnata jatkossakin ryhmätoimintaan. Tutkimus oli laadullinen ja se toteutettiin teemahaastatteluin keväällä 2011. Haastateltavina olivat ryhmänohjaajana toimiva koulukuraattori sekä kaikki tyttöryhmän kuusi tyttöä. Haastattelut nauhoitettiin, litteroitiin ja analysoitiin teemoittain. Tutkimustulosten perusteella kaikki ryhmän tytöt pitivät tyttöryhmää tärkeänä ja merkityksellisenä. Tyttöryhmää pidettiin paikkana, jossa voi avoimesti ja luottamuksellisesti puhua lähes kaikista asioista. Ryhmätoiminnan koettiin parantaneen erityisesti itsetuntoa ja sosiaalisia taitoja. Ryhmän ajateltiin vaikuttaneen eniten koulunkäyntiin, sosiaalisiin suhteisiin sekä itsenäistymiseen. Tytöt olivat pääosin tyytyväisiä tyttöryhmän toimintaan ja heillä oli vain vähän kehittämis ehdotuksia. Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että ryhmätoiminta lasten ja nuorten parissa koulukuraattorin työssä on tarpeellista. Lukion tyttöryhmän toimintaa tulisi ehdottomasti jatkaa. Tutkimus osoitti, että koulukuraattorin vetämä vertaisryhmätoiminta on hyödyllistä ja merkityksellistä ja siihen tulisi suunnata resursseja jatkossakin. Tarvetta ryhmätoiminnalle olisi varmasti kaikenikäisillä lapsilla ja nuorilla, sekä tytöillä että pojilla. Opinnäytetyön toivotaan välittävän sosiaalialan ja opetustoimen henkilöstölle viestiä ryhmätoiminnan tärkeydestä.		
Avainsanat (asiasanat) tyttötyö, ryhmätoiminta, vertaistuki, koulukuraattori, lukio, opiskelijahuolto		
Muut tiedot		

Author(s) JÄRVENPÄÄ, Essi	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 14.11.2011
	Pages 66	Language Finnish
	Confidential () Until	Permission for web publication (X)
Title I AM IMPORTANT – High school girls' experiences of peer group activities		
Degree Programme Degree Programme in Social Services		
Tutors MOILANEN, Johanna		
Assigned by The school social worker, a municipality X (partner)		
Abstract The purpose of this study was to investigate a high school girl group which offered peer support and which was led by the school social worker. The aim was to investigate the girls' experiences of peer group and its importance to them. The purpose was also to collect feedback of group activities from the girls as well as to find answers to the question whether it is necessary to continue to direct the school social worker's resources to group activities. The study was qualitative and it was implemented by conducting theme interviews in the spring of 2011. The school social worker and all the six girls in the group were interviewed. The interviews were taped, transcribed and analyzed thematically. The results show that all the girls in the group found the group important and meaningful. The group was seen as a place where it was possible to talk openly and in confidence about almost everything. The group was seen to have improved, in particular, self-esteem and social skills. According to the respondents, the group's greatest contribution related to school achievements, social relationships and independence. The girls were mostly satisfied with the group's activities, and they only had a few suggestions for improvement. Based on the results it can be said that group activities for children and adolescents in a school social worker's work are necessary. The high school girl group activities should definitely be continued. The study showed that peer group activity led by a school social worker is useful and meaningful and that the allocation of resources for it should continue. There is a need for group activities with children and adolescents of any age, both boys and girls. It is hoped that the thesis would convey the message of the importance of group activities to the personnel both in social services and in education.		
Keywords girl work, group activities, peer support, school social worker, high school, student service		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	3
2	LUKIOIKÄISEN KEHITYSVAIHE.....	5
2.1	Persoonallisuuden ja tunne-elämän kehitys.....	6
2.2	Ajattelun ja moraalien kehitys	7
2.3	Seksuaalisuus ja sukupuoliroolit	7
2.4	Nuoruusiän kriisit	8
2.4.1	Kehityskriisit.....	9
2.4.2	Elämäntilannekriisit	9
2.4.3	Traumaattiset kriisit.....	10
3	NUORTEN SOSIAALISET SUHTEET	10
3.1	Vertaiset	10
3.2	Ystävyys	11
3.3	Yksinäinen nuori.....	12
3.4	Ryhmässä toimiminen.....	13
3.4.1	Ryhmä käsitteenä	14
3.4.2	Ryhmän kehitysprosessi	15
3.4.3	Nuorten ryhmätoiminta	16
3.4.4	Vertaistuki.....	16
4	NUOREN TUKEMINEN KOULUSSA	18
4.1	Huolen herääminen	19
4.2	Oppilas- ja opiskelijahuolto.....	20
5	LUKION TYTTÖRYHMÄ – MISTÄ ON KYSE?.....	22
5.1	Miksi tyttöryhmä perustettiin?	22
5.2	Mitä tyttöryhmässä tehdään?.....	24
5.3	Voimauttava valokuva osana tyttöryhmää.....	25
5.4	Koulukuraattorin rooli ryhmänohjaajana	26
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	27
6.1	Opinnäytetyöprosessi	27
6.2	Tutkimustehtävä	29
6.3	Laadullinen tutkimus.....	29
6.3.1	Tutkimusmenetelmänä teemahaastattelu.....	30
6.3.2	Analyysi.....	31
6.3.3	Eettisyys ja luotettavuus.....	32
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET	35
7.1	Miksi olen tyttöryhmässä?	35
7.2	Mitä ryhmä minulle merkitsee?.....	37
7.3	Minä ja muut tytöt	42

7.4	Kerrotaan se kuvin – voimauttavan valokuvan projekti	45
7.5	Koulukuraattori – yksi meistä	47
7.6	Risuja, ruusuja ja toiveita	48
8	POHDINTA.....	52
8.1	Tutkimuksen johtopäätökset	52
8.2	Itsearviointia	55
	LÄHTEET	58
	LIITTEET	61
	Liite 1. Tyttöjen teemahaastattelurunko	61
	Liite 2. Koulukuraattorin teemahaastattelurunko	63
	Liite 3. ”Minun tarinani” -ohjeistus	64
	Liite 4. Tyttöjen lupalomake	65
	Liite 5. Vanhempien lupalomake	66

1 JOHDANTO

*”Elämän aikana jokaiselle puhaltaa hurrikaaneja ja myrskytuulia.
Välillä koko elämä romahtaa kun taivaalta lentää tuhoavia
tykin kuulia.
Silloin tarvitaan paljon läheisten ihmisten tukea,
ja kaikki tunteet kannattaa sanoiksi pukea.
Yhdessä pääsee vaikeidenkin asioiden yli,
kun tietää että läheltä löytyy aina lämmin ja lohduttava syli.
Aina lopulta saadaan joku ratkaisu ja päätös asiaan,
ja se voidaan piilottaa elämän muistojen lukittuun rasiaan.
Silloin jäljelle jää enää muistot ja elämän kannalta tärkeä opetus,
ja tällöin on mahdollista jatkaa elämää ja entiselle saadaan
kunnollinen lopetus.
Kyllä se elämä uskomattomista asioista yli kantaa,
ja vielä paljon mahtavia asioita ja uusia muistoja meille antaa!”*

(Emmi Kaltiainen 2010)

Emmi Kaltiaisen runo teoksessa *Nuori ja mieli – koulu mielenterveyden tukena* (Hietala ym. 2010) kuvaa mielestäni hyvin tämän opinnäytetyön aihetta. Opinnäytetyöni on laadullinen tapaustutkimus eräällä pienellä paikkakunnalla toimivasta lukion tyttöryhmästä, jonka ohjaajana toimii koulukuraattori. Kyseessä on suljettu vertaistukea tarjoava ryhmä lukiolaisille tytöille. Kiinnostuin aiheesta syksyllä 2010, kun olin suorittamassa varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogisen asiakastyön valinnaista harjoittelua tutkimukseen osallistuneen koulukuraattorin ohjauksessa. Tutkimus toteutettiin teemahaastatteluin ja haastateltavana oli ryhmänohjaajana toimiva koulukuraattori sekä kaikki ryhmän kuusi tyttöä. Koska tutkimus toteutettiin pienellä paikkakunnalla, siihen osallistuneiden henkilöiden tunnistamattomuutta haluttiin suojella jät-

tämällä raportista pois tietysti tyttöjen, mutta myös kuraattorin ja paikkakuntien nimet.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää lukiolaistyttöjen kokemuksia tyttöryhmästä; millainen merkitys sillä on heille ja miten he kokevat sen vaikuttaneen heidän elämäänsä ja heihin itseensä. Tavoitteena on myös kerätä tytöiltä palautetta ryhmän toiminnasta. Tutkimuksen avulla saadaan arvokasta tietoa tyttöryhmän olemassaolon tärkeydestä; onko ryhmästä ollut hyötyä, onko ryhmätoimintaa tarkoituksenmukaista jatkaa ja pitäisikö ryhmän toimintaa jatkossa jotenkin kehittää. Tutkimuksen tavoitteena on saada vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Millainen merkitys tyttöryhmällä on siihen osallistuneiden lukiolaistyttöjen elämässä? Miten tytöt kokevat vertaisryhmän vaikuttaneen erityisesti heidän koulussa jaksamiseensa ja sosiaalisiin suhteisiinsa?
2. Mitkä toiminnot ja puheenaiheet ovat olleet tytöille erityisen tärkeitä ja hyödyllisiä? Pitäisikö tyttöryhmän toimintaa jotenkin kehittää?
3. Olisiko koulukuraattorin resursseja tarpeellista suunnata jatkossakin vertaisryhmätoimintaan?

Lapsuutta ja aikuiseksi kasvamista koskevissa tutkimuksissa tyttöyden näkökulma on huomattavasti enemmän esillä kuin kokemukset poikana ja miehenä olemisesta. Kun naiseutta ja tyttöyttä alettiin Amerikassa tutkia, heräsi kysymys, ovatko tyttöjen ja naisten ongelmat ja huolenaiheet ainutlaatuisempia kuin poikien ja miesten. Tyttöjen ja poikien vuorovaikutuserot koululuokissa herättivät keskustelua tyttöjen tarpeista ja naiseksi kasvamisen haasteista. (Lipkin 2009, 4-5.) Tyttö tutkimus voimistui Suomessa 1990-luvulla, jolloin tutkimuksen teemoja alettiin soveltaa käytäntöön kehittämällä tyttötyötä. Tyttötyön taustalla vaikuttaa vahvasti tyttö tutkimuksen keskustellut tyttöjen ja naisten omasta äänestä, tilasta ja paikasta. Sille on ominaista mahdollisuus miettiä ja kyseenalaistaa sukupuolirooleja ja niihin kohdistuvia odotuksia. Toi-

minnalla voidaan tukea tyttöjen aikuistumista, naiseutta ja itsetuntoa. Tyttötyö tarjoaa aikuisen naisen tukea ja roolimallia sekä turvallisen paikan, jossa on luottamuksellinen ja hyväksyvä ilmapiiri. Tyttötyötä toteutetaan yleensä vuorovaikutteisissa tyttöryhmissä, joissa jokaisella on mahdollisuus pohtia ja löytää itselle sopivia tapoja olla tyttö tai nuori nainen. (Tyttötyö n.d.)

Tyttöryhmiin kohdistuneita tutkimuksia on tehty runsaasti. Monet löytämäni tutkimukset kohdistuivat joko alakoulu- tai yläkouluikäisiin tyttöihin, ei niinkään lukiossa opiskeleviin ja lähes täysi-ikäisiin tyttöihin, kuten oma tutkimukseni. En löytänyt tietoa muista lukion tyttöryhmistä tai edes koulun sisäisestä tyttötoiminnasta. Ilmeisesti koulukuraattorin vetämä tyttötoiminta koulun sisällä ja lukiossa on todella harvinaista tai ainakaan siitä ei tiedetä eikä sitä ole tutkittu. Siksi ajattelenkin opinnäytetyöni olevan ainutlaatuinen ja tarjoavan uudenlaista tietoa tyttötoiminnasta, vaikka tyttöryhmiä onkin tutkittu jo vuosia.

Toivon tämän opinnäytetyön välittävän sosiaalialan sekä opetustoimen henkilöstölle ja miksei myös kaikille lasten ja nuorten parissa työskenteleville viestiä vertaisryhmätoiminnan tärkeydestä lapsuudessa ja nuoruudessa. Tarkastelussa on erityisesti ryhmätoiminnan tulevaisuus opinnäytetyöhön osallistuneen koulukuraattorin työssä pienellä paikkakunnalla.

2 LUKIOIKÄISEN KEHITYSVAIHE

Useimmat lukiossa opiskelevat elävät keskinuoruutta, joka ajoittuu ikävuosien 15 ja 18 välille. Keskinuoruudessa pahimmat murrosikään liittyvät myrskyt ovat jo usein laantuneet ja nuori totuttelee muuttuneeseen olemukseensa. Keskinuoruuteen kuuluu olennaisesti irtautuminen vanhemmista ja nuori tarvitseekin tilaa itsenäistyä. Oman kehon ja tunne-elämän muutokset aiheuttavat nuoressa hämmennystä, jonka

vuoksi nuori tarvitsee edelleen vanhempiensa sekä muiden aikuisten tukea ja ymmärrystä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2009, 4.)

2.1 Persoonallisuuden ja tunne-elämän kehitys

Persoonallisuus tarkoittaa suhteellisen pysyviä taipumuksia käyttäytyä, tuntea ja ajatella. Nuoren tehtävänä on kehittyä omaksi persoonakseen, jolla on omia asenteita, mielipiteitä ja mieltymyksiä. Keskinuoruuden tärkein kehitystehtävä onkin yhtenäisen, sisäisesti ristiriidattoman identiteetin luominen. Identiteetillä tarkoitetaan nuoren käsityksiä omasta persoonallisuudestaan: millaisia ominaisuuksia nuorella hänen omasta mielestään on, millaiseksi ihmiseksi hän haluaisi tulla ja mihin ryhmiin hän samaistuu. Monesti nuori määrittelee itsensä erilaisten ryhmien kautta. Sosiaalinen ympäristö onkin huomattava tekijä nuoren persoonallisuuden ja identiteetin kehityksessä. Keskinuoruudessa valmiit mallit eivät enää kelpaa, vaan nuoren on löydettävä jotakin omaa. Osa nuorista tarvitsee paljon kannustusta omien mielipiteidensä ja ajatustensa ilmaisuun. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2009, 5-7.)

Nuoruudessa tunteet sisäistyvät ja muuttuvat henkilökohtaisemmiksi. Tunteet ovat omia ja alkavat koskettaa sisäistä minuutta. Nuori haluaa elää tässä ja nyt eikä ajattele vielä pitkälle tulevaisuuteen. Hän elää omista tunteistaan käsin. Nuori on erittäin altis ulkoapäin tuleville vaikutteille, ja monet asiat tempaavat mukaansa. Hän ei enää pysty pitämään ympäristön ongelmia ulkopuolella yhtä hyvin kuin lapsuudessa, vaan niistä tulee omakohtaisia. Ahdistuksen ja pelon sisäistyessä niitä on vaikea työntää syrjään. Nuoruuteen kuuluvat tunne-elämän vaikeudet, joiden käsittelemiseen nuori saattaa tarvita aikuisen tukea ja ymmärrystä. Omien kokemusten ja tunteiden tutkiminen on osa nuoren kehitystä. (Turunen 2005, 124-126.) Keskinuoruudessa opetellaan hallitsemaan ja sietämään omia tunteita. On tärkeää harjoitella esimerkiksi rakentavaa suhtautumista epäonnistumisiin, joita jokainen nuori tulee elämässään kohtaamaan. Omien tunteiden hallinta parantaa nuoren itsetuntemusta. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2009, 6.)

2.2 Ajattelun ja moraalien kehitys

Keskinuoruudessa ajattelu jäsentyy ja nuori oppii käyttämään abstrakteja käsitteitä entistä paremmin. Nuori alkaa pohtia erilaisia arvoja ja pitää vahvasti kiinni omista näkemyksistään. Asioiden ajattelemisen eri näkökulmista kuitenkin kehittyy ja nuori pystyy tarkastelemaan asioita monipuolisemmin kuin ennen. Nuori tulee suvaitsevammaksi, kun hän ymmärtää, ettei asioihin ole aina ehdottomia oikeita ratkaisuja. Myös ongelmanratkaisukyky kehittyy, jolloin monimutkaisten pohdintojen ja johtopäätösten tekeminen mahdollistuu. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2009, 16.)

Nuoruudessa myös moraalipäätely monipuolistuu. Moraalipäätely tarkoittaa käsityksiä siitä, mikä on oikein ja mikä väärin. Keski- ja myöhäisnuoruuteen kuuluu ympäristön normien sisäistäminen ja niiden muokkaaminen omakohtaisiksi moraaliksiksi näkemyksiksi. Nuori osaa perustella käsityksensä oikeasta ja väärästä sekä ohjata toimintaansa omien periaatteidensa mukaisesti. Lawrence Kohlbergin mukaan moraalijattelun kehityksen viimeinen taso on aatteellisen moraalien taso. Siinä yksilö käsittää moraalien sopimuksiksi, joiden tarkoituksena on taata perusoikeudet mahdollisimman monelle. Tällä tasolla ihminen ymmärtää periaatteen ”älä tee muille sitä, mitä et haluaisi itsellesi tehtävän”. Vain pieni osa yltää aatteellisen moraalien tasolle nuoruusiässä. (Anttila ym. 2005, 134-135.)

2.3 Seksuaalisuus ja sukupuoliroolit

Nuoruusiässä oma keho muuttuu nopeasti naisen tai miehen kehoksi. Siksi myös seksuaalisuuteen liittyvät asiat tulevat uudella tavalla esille. Nuori usein pohtii omaa naiseuttaan tai miehisyttään ja tutustuu itseensä sekä vastakkaiseen sukupuoleen. Nuoren ihastukset alkavat ja päättyvät ja seurustelukokeilut ovat alussa usein lyhytaikaisia. Seurustelu opettaa nuorta näyttämään omia tunteitaan ja kunnioittamaan toista. Nuoret monesti ajattelevat, että kaikki muut seurustelevat ja ovat häntä kokeneempia. Satunnaiset epävarmuuden tunteet omaa kehoa kohtaan ovat osa jokai-

sen nuoren elämää. Media antaa usein väärän kuvan siitä, millainen naisen tai miehen pitäisi olla tai mitä seksuaalisuus on. Nuori saattaa olla hyvinkin tietämätön seksuaalisuuteen liittyvistä asioista ja tarvitseekin tietoa siitä, vaikkei itse osoittaisikaan kiinnostusta asiaa kohtaan. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2009, 10-12.)

Sukupuoli-identiteetti syntyy jo kolmen ensimmäisen ikävuoden aikana. Lapsi tiedostaa olevansa tyttö tai poika ja kasvavansa naiseksi tai mieheksi. Sukupuoliroolit sisältävät edelleen paljon rajoja ja normeja siitä, mitä tytöt tai naiset ja pojat tai miehet saavat tehdä. Nuoruudessa perinteiden sukupuoliroolit saattavat vaikeuttaa elämää. Perinteisesti miehen sukupuolirooli on olla fyysisesti voimakas, ammatissaan menestyvä, jolle tunteista puhuminen on kiellettyä. Tytöt usein kokevat heihin kohdistuvan ristiriitaisia odotuksia. Samaan aikaan pitäisi kilpailla miesten kanssa työmarkkinoilla sekä olla naisellinen ja valmistautua perheenäidin rooliin. Tyttöjen mielestä nämä roolit ovat vaikeasti yhteen sovitettavia, mikä huolestuttaa heitä tulevaisuuden suunnittelussa. Myös identiteetin työstämisessä tytöillä ja pojilla painottuvat eri asiat. Tytöille tärkeää on se, miten muut häneen suhtautuvat ja hyväksytäänkö hänet, kun taas pojille on tärkeää päteä jossain asiassa ja saavuttaa sitä kautta paikka yhteisössä. Tytöt ajattelevat monesti onnistumisen johtuvan ulkoisista tekijöistä ja epäonnistumisen johtuvan heistä itsestään. Pojat taas usein pitävät onnistumisen salaisuutena omia kykyjään ja epäonnistumisen syynä huonoa tuuria. Nämä ovat myös meidän kulttuurissamme pitkään vallinneita asenteita. Ahkerat ja tunnolliset tytöt menestyvät elämässä, kun taas pojissa arvostetaan heidän kykyjään ja lahjakkuuttaan. (Jarasto & Sinervo 1999, 213-216, 219.)

2.4 Nuoruusiän kriisit

Jokaisen nuoren elämään liittyy kriisejä. Kriisit antavat mahdollisuuden henkiseen kasvuun ja uusien voimavarojen löytämiseen. Nuori on kriisissä silloin, kun hän ei selviydy haastavasta tilanteesta aiempien kokemustensa tai läheistensä avulla. Kriisin kohdatessaan nuori joutuu sopeutumaan uudenlaisiin olosuhteisiin ja omaksumaan

uusia selviytymiskeinoja. Yksilöllistä on se, miten voimakkaasti kriisitilanteet vaikuttavat nuoren toimintakykyyn ja hyvinvointiin. Kriiseihin liittyy yleensä muun muassa alakuloisuutta, ahdistuneisuutta sekä pelkoja. Koulussa kriisi voi näyttäytyä esimerkiksi vaikeutena keskittyä koulutyöhön, poissaolevuutena, vetäytymisenä ja väsymyksenä. Oireet voivat ilmaantua vasta pitkänkin ajan kuluttua tapahtumasta. (Haasjoki & Ollikainen 2010, 22-23.) Nuoren elämään voi liittyä kolmenlaisia kriisejä: kehityskriisejä, elämäntilannekriisejä ja traumaattisia kriisejä. (Hietala ym. 2010, 115.)

2.4.1 Kehityskriisit

Nuoren normaaliin elämään liittyy kehityskriisejä, joiden tarkoituksena on auttaa nuorta siirtymään kehitysvaiheessaan eteenpäin. Kehityskriisit ovat välttämättömiä matkalla aikuisuuteen ja usein nuoret selviytyvät niistä hyvin läheisiltään saaman tuen avulla. Nuoruudessa kehityshaasteita ovat esimerkiksi irtautuminen vanhemmista ja seksuaali-identiteetin sekä perheen ulkopuolisten suhteiden löytyminen. (Hietala ym. 2010, 115.)

2.4.2 Elämäntilannekriisit

Nuoruudessa elämäntilannekriisejä voivat olla esimerkiksi perhekriisit, koulunkäynnin vaikeudet sekä ongelmat kaveri- ja seurustelusuhteissa. Tällaiset kriisit ovat yleisiä ja tavallaan normaaliin elämään liittyviä, mutta niillä on yleensä jonkinlaista vaikutusta nuoren koulutyöhön sekä selviytymiseen kotona ja kaveripiirissä. Useissa elämäntilannekriiseissä nuori tarvitseekin vähintään aikuisen aitoa kuuntelua ja turvallista välittämistä tuekseen. (Hietala ym. 2010, 115-116.)

2.4.3 Traumaattiset kriisit

Äkilliset ja odottamattomat ulkoisista syistä johtuvat tapahtumat aiheuttavat traumaattisia kriisejä, joista seuraa epätavallisen voimakkaita ja arkielämää häiritseviä reaktioita. Nuoren elämässä traumaattisia kriisejä voivat olla esimerkiksi läheisen kuolema, onnettomuuteen tai väkivallan kohteeksi joutuminen. Traumaattiset kriisit voivat aiheuttaa nuorella monenlaisia tunteita ja reaktioita, kuten vihaa, syyllisyyttä, pelkoja, turvattomuutta, univaikeuksia sekä fyysisiä oireita ja kipuja. Nuori tarvitsee usein erityistä huomiota ja tukea läheisiltään, joskus tilanne vaatii ulkopuolisen ammattilaisen apua. (Hietala ym. 2010, 116-117.)

3 NUORTEN SOSIAALISET SUHTEET

Nuoruusiän kehitysvaiheessa nuori irrottautuu lapsen roolista perheessään. Suora siirtyminen lapsesta aikuiseksi ei ole mahdollista, joten muutokseen liittyy yleensä voimakkaita tunteita ja ristiriitoja. Nuori ajautuu uusiin tilanteisiin ja opettelee huolehtimaan asioistaan myös itsenäisesti. (Hietala ym. 2010, 44-45.) Perusta sosiaalisille taidoille luodaan lapsuuden kasvuympäristössä. Varhaiset ihmissuhteet vaikuttavat siihen, miten nuori kohtaa muita ihmisiä. Nuoruudessa sosiaaliseen kehitykseen liittyy uudenlaisia haasteita. Nuoruusiän kehityshaasteita ovat esimerkiksi riippuvuuden väheneminen omista vanhemmista, parisuhdetaitojen opettelu sekä yhteiskunnallisesti vastuuta ottavan käyttäytymisen omaksuminen. (Aaltonen ym. 2003, 85.)

3.1 Vertaiset

Vertaisista puhuttaessa tarkoitetaan samanikäisiä ja suunnilleen samalla kehitystasolla olevia ihmisiä. Nuoren vertaissuhteet tarkoittavat siten ikätovereiden kanssa solmittuja suhteita. Vertaisten kanssa omaksutaan monenlaisia taitoja ja asenteita sekä

koetaan asioita, jotka vaikuttavat nuoren välittömän hyvinvoinnin lisäksi myös pitkälle tulevaisuuteen. (Salmivalli 2005, 15.) Nuoruusiässä vertaiset ottavat usein vanhempien paikan läheisyyden ja yhteenkuuluvuuden tarpeiden tyydyttäjinä. Vertaisryhmään kuulumisen on nuorelle palkitsevaa, sillä ikätoverit tarjoavat ajanvietettä ja tunteet johonkin kuulumisesta. Vertaisryhmä opettaa yhdessä toimimisen taitoja, kompromissien tekemistä sekä oman paikan ottamista. Ryhmä myös auttaa nuorta irtautumaan vanhemmistaan ja lapsuuden kodistaan. Vertaisryhmässä tapahtuvan vertailun kautta nuori myös oppii monia asioita itsestään ja rakentaa sen avulla minäkuvaansa eli käsitystä itsestään ja ominaisuuksistaan. Vertaisryhmässä torjutuksi tuleminen on riski nuoren kehitykselle. Ryhmän ulkopuolelle jääminen voi aiheuttaa yksinäisyyden tunteita ja johtaa kiusaamiseen. (Salmivalli 2005, 32-33.)

3.2 Ystävyys

Ystävyysuhteet ovat erityisiä vertaisuhteita. Ne ovat usein läheisempiä, niihin sitoudutaan eri tavalla ja niissä uskoudutaan enemmän. Tärkein ominaisuus ystävyysuhteissa on vastavuoroisuus ja molemminpuoliset myönteiset tunteet. Vastavuoroisen ystävän puute ennustaa usein yksinäisyyden kokemuksia. Ystävyysuhteet ovat myöhempien ihmissuhteiden edeltäjiä. Niissä harjoitellaan erityisesti läheisissä ihmissuhteissa tarvittavia asioita, kuten läheisyyttä ja luottamusta. (Salmivalli 2005, 35-36.)

Raja toveruuden ja ystävyuden välillä voi olla liukuva. Tovereihin suhtaudutaan yleensä ystävällisesti ilman sen suurempia tunnesiteitä. Ystävät taas jakavat keskenään ilot ja surut, uskoutuvat toisilleen sekä lohduttavat toisiaan. Läheiselle ystävyysuhteelle ominaista on myös kiintymys, samastuminen, rehellisyys sekä luottamus. Tärkeintä nuorelle ystävyysuhteessa on ymmärretyksi tuleminen. Läheisiä ja luottamuksellisia suhteita voi olla nuorella useankin henkilön kanssa, mutta yleensä jokin kahdenkeskinen suhde on muita kiinteämpi. Nuoruudessa parhaimmat ystävät ovat usein samanikäisiä sekä samaa sukupuolta. (Aaltonen ym. 2003, 91-92.)

Ystävyysuhteilla on merkittävä asema nuoren persoonallisuuden ja identiteetin rakentumisessa. Läheiset ystävät vahvistavat toistensa itsetuntemusta ja rohkaisevat toisiaan kokeilemaan asioita, joita eivät yksin uskaltaisi tehdä. Ystävät käsittelevät keskenään kasvamiseen ja aikuisuuteen liittyviä asioita, joista ei välttämättä uskalleta puhua omien vanhempien kanssa. Tovereiden hyväksyntä ja positiivinen palaute on tärkeää itsetunnon kehityksen kannalta. Hyvän ystävän puuttuminen voikin olla nuorelle vaurioittava kokemus sekä itsetunnon että sosiaalisten taitojen kehittymiselle. (Aaltonen ym. 2003, 93-94.) Ystävyysuhteiden merkitys korostuu erityisesti niillä nuorilla, joilla on ongelmia perhesuhteissa. Hyvä ystävä voi parhaimmillaan suojata nuorta perheessä esiintyvien ongelmien kielteisiltä vaikutuksilta. (Salmivalli 2005, 42.)

3.3 Yksinäinen nuori

Murrosiän tapahtumat voivat saada nuorena aikaan yksinäisyyden tunteita. Surun ja vihan välityksellä nuori joutuu irrottautumaan vanhemmistaan ja jää tavallaan yksin. Oma muuttunut vartalo ja ristiriitaiset tarpeet tekevät nuoresta usein epävarman ja araan ja siten monesti myös yksinäisen. Nuori saattaa eristäytyä uskoen olevansa erilainen kuin muut. (Porio & Porio 2002, 26.) Nuoruusiässä vaihtelevat tarve kuulua porukkaan ja tarve olla yksin. Yksinäisyydellä tarkoitetaan konkreettisesti yksin jäämistä sekä yksinolon tunnetta. Kun yksinäisyys ei ole oma valinta, nuori voi kokea tulleensa hylätyksi. Nuoren erilaisissa elämäntilanteissa ensisijaisen tärkeää olisi varhaisten ja merkittävien ihmissuhteiden pysyvyys ja toimivuus. Jos nuori kokee, että läheiset ihmiset eivät ymmärrä tai kuuntele häntä, voi kokemus yksin jäämisestä olla hyvin syvä. (Hietala ym. 2010, 46-47.)

Yksinäisyys on yksi nykynuorten kipeimmistä ongelmista. Jopa 10–15 prosenttia kouluikäisistä lapsista ja nuorista kokee itsensä kroonisesti yksinäiseksi. Kroonisella yksinäisyydellä tarkoitetaan tässä sitä, ettei nuorella ole ollut kuukausiin tai vuosiin tyy-

dyttäviä sosiaalisia suhteita. Stakesin kouluterveyskyselyn mukaan 17 prosentilla yläasteikäisistä pojista ei ole läheistä ystävää, kun samanikäisistä tytöistä 7 prosenttia on ilman tosiystävää. Neljäsosalla nuorista on vain yksi läheinen ystävä. Yksi yksinäisyyden piirteistä on turvallisten aikuissuhteiden kaipuu. Vanhemmilla ei ole joko aikaa tai kiinnostusta keskustella nuoren kanssa häntä askarruttavista asioista. Stakesin kyselyn mukaan 14-18 -vuotiaista nuorista viidesosa kokee puutteita vanhempiensa vanhemmuudessa. (Uusitalo 2007, 23-25.)

Ystävyys tarjoaa nuorelle hyväksytyksi tulemisen, yhteenkuuluvuuden ja turvallisuuden tunteita. Ystävien puuttuminen tarkoittaa nuorelle sitä, ettei hän ole hyväksytty toveripiirissä. Yksinäisellä nuorella on usein kielteinen minäkäsitys. (Aaltonen ym. 2003, 338.) Nuori saattaa vähätellä itseään ja ajatella itsessään olevan jokin korvaamaton vika tai puute, minkä takia muut eivät kiinnostu hänestä. Yksinäinen nuori kokee maailman merkityksettömänä paikkana elää. (Uusitalo 2007, 34-35.) Yksinäisyys onki vakava nuoren mielenterveyttä uhkaava asia. Nuori kokee sen epämiellyttävänä ja ahdistavana ja se masentaa häntä. Häneltä puuttuu toveruus, jossa jaetaan ilot ja surut sekä opetellaan yhdessä toimimista. (Aaltonen ym. 2003, 339, 342.)

Läheiset ihmissuhteet ovat tärkeä osa nuoren elämänhallintaa. Ilman läheisten peilausta nuoren itsearvostus ei pääse kehittymään. Tällöin nuori ei arvosta itseään eikä myöskään koe olevansa arvokas toisten silmissä. Vanhempien ja muiden kasvattajien, kuten opettajien, myönteinen palaute ja kannustus ovat vahva perusta nuoren itsearvostukselle. Nuori saattaa tarvita aikuisen toistuvaa vakuuttelua nähdäkseen omat vahvuutensa. Omien voimavarojen löytäminen ja itsetunnon kohoaminen mataltavat kynnyksiä hakeutua sosiaaliseen vuorovaikutukseen. (Uusitalo 2007, 35-37.)

3.4 Ryhmässä toimiminen

Ryhmään kuuluminen, hyväksytyksi tuleminen sekä johonkin osallistuminen ja vaikuttaminen ovat jokaisen ihmisen perustarpeita (Himberg & Jauhiainen 1998, 96).

Nuori etsii aktiivisesti vertaisryhmää, jossa hän voi kokea, että hänet hyväksytään sellaisena kuin hän on. Kun ikätoverit hyväksyvät nuoren, hänen on helpompi hyväksyä itsensä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2009, 20.) Irrottautuessaan vanhemmistaan nuori turvautuu ikätovereihinsa. Ryhmään kuuluminen tarjoaa suojan itsenäistymisen tuskaisuutta ja yksinäisyyttä kohtaan. Ryhmän avulla nuori etsii ratkaisua sisäisiin ristiriitoihinsa ja pohtii suhdettaan ulkoiseen maailmaan. Usein ryhmässä ilmaistaan itseään ja toimitaan tavalla, jolla ei yksin uskallettaisi. Nuoren itsevarmuus lisääntyy ryhmässä ja hän oppii luottamaan itseensä ja omiin kykyihinsä. (Aalberg & Siimes 2007, 71-72.)

Nuoren tietoisuus omasta itsestään, ympäröivästä maailmasta ja niiden välisestä suhteesta lisääntyvät ryhmässä toimimisen ansiosta. Ryhmässä nuori oppii tarkastelemaan itseään ja omaa toimintaansa. Hän tulee tietoiseksi omista tavoistaan ajatella ja tuntea sekä kommunikoida ja toimia toisten kanssa. Ryhmä on ikään kuin peili, johon voi heijastaa itseään ja omia toimintatapojaan. Ryhmässä toimiminen auttaa nuorta löytämään omimman itsestään. (Himberg & Jauhiainen 1998, 96-97.)

3.4.1 Ryhmä käsitteenä

Ryhmä muodostuu kahdesta tai useammasta ihmisestä, joita yhdistävät yhteiset tavoitteet ja päämäärät. Ryhmän tavoitteet säätelevät ryhmän toimintaa ja sen jäsenten välistä vuorovaikutusta. Jokaisella ryhmällä on yleensä kaksi tavoitetta: asiatavoite ja tunnetavoite. Asiatavoite on varsinainen tehtävä, jota varten ryhmä on muodostettu. Ryhmän niin sanotun johtajan tehtävänä on ohjata toimintaa kohti tätä asiatavoitetta. Asiatavoitteen saavuttamiseksi ryhmän on oltava kiinteä ja toimintakykyinen. Tätä kutsutaan tunnetavoitteeksi. Ryhmällä on usein niin kutsuttu tunnejohtaja, joka ylläpitää hyvää ilmapiiriä ja huolehtii ryhmän kiinteydestä. (Anttila ym. 2006, 89, 97.)

Ryhmä on alati muuttuva järjestelmä, jossa jokaisen ryhmäläisen toiminta vaikuttaa toisiin ryhmän jäseniin. Jokaisella ryhmällä on ryhmädynamiikka, joka tarkoittaa ryhmän jäsenten välillä vaikuttavien voimien kokonaisuutta. Jokaisella ryhmäläisellä on myös oma sosiaalinen asemansa eli status. Tämä sosiaalinen asema ja sen myötä kohdistuvat odotukset muodostavat yksilön roolin ryhmässä. Roolit säätelevät käyttäytymistä eri tilanteissa. Ne tuovat sosiaaliseen vuorovaikutukseen ennustettavuutta ja siten helpottavat kanssakäymistä. Rooleilla on myös varjopuolensa. Joskus ne toimivat ikään kuin kahleina, jotka rajoittavat yksilön toimintaa. Nuorella on usein monia rooleja, joiden yhteensovittaminen ei välttämättä ole helppoa. Jokaisella ryhmällä on myös normeja, joilla tarkoitetaan käyttäytymissääntöjä, joita kaikkien ryhmän jäsenten tulisi noudattaa. Normit ovat ryhmässä toimimisen kirjoittamattomia sääntöjä, joihin yksilö mukautuu saadakseen hyväksyntää muilta ryhmän jäseniltä. (Anttila ym. 2006, 90, 93.)

3.4.2 Ryhmän kehitysprosessi

Ryhmät muodostuvat eri tavalla eri ikävaiheissa. Varhaisnuoruudelle ominaista ovat isot massaryhmät, jotka kokoontuvat tietyille paikoille. Ryhmiä kokoaa yhteenkuuluvuuden tunne ja ryhmä toimii rajojen kokeilemisen sekä ajatusten ja tunteiden ilmaisemisen paikkana. Myöhemmin nuoruudessa ryhmät ovat yleensä pienempiä ja eriytyneempiä, jolloin ryhmää yhdistää jokin yhteinen harrastus tai ideologia. (Aalberg & Siimes 2007, 71.)

Ryhmiä ja ryhmäjäsennyttä on tutkittu vuosien saatossa paljon. Bruce Tuckman on kuvannut ryhmän kehitystä *forming-storming-norming-performing-adjourning* -mallinsa avulla. Ensimmäinen ryhmän kehitysprosessin vaihe on *muotoutumisvaihe* (forming). Uuden ryhmän jäsenet selvittelevät yhdessä ryhmän tavoitteita, normeja ja työtapoja. Jäsenet ovat riippuvaisia ryhmän johtajasta. *Kuohuntavaiheessa* (storming) ryhmässä kapinoidaan ja näkemykset jakautuvat. Ristiriidat ja vastarinta varsinaista tehtävää kohtaan ovat tavallisia. *Normittamisvaiheessa* (norming) ryhmän

kiinteytyminen on aluillaan. Normit ovat selkeytyneet, jäsenet tukevat toisiaan ja harjoittelevat avointa yhteistyötä. *Suoritusvaiheessa* (performing) työnjako on tarkoituksenmukainen ja roolirakenne joustava. Ihmissuhteet ovat muotoutuneet toimiviksi ryhmän tavoitteen kannalta. *Hyvästelyvaihe* (adjourning) on myös osa ryhmän elämää silloin, kun yhteistoimintaa ei enää tarvita. Tavoite on saavutettu ja edessä on ryhmän hajaantuminen. (Ahokas 2010, 206-207.)

3.4.3 Nuorten ryhmätoiminta

Osa nuorista hyötyy enemmän ryhmämuotoisesta tuesta kuin yksilötyöskentelystä. Ryhmähoito voi olla toiminnallista tai keskusteluun perustuvaa. Ryhmätoiminnan tavoitteina voidaan pitää esimerkiksi tiedon jakamista, ryhmäläisten ajatusten ja kokemusten vaihtamista sekä asenteiden muokkaamista. Ryhmän ohjaajan olisi hyvä tuntea yleisiä ryhmätoiminnan piirteitä, kuten ryhmän muodostumiseen ja rooleihin liittyviä asioita. Otolliseen ryhmäprosessiin päästään yleensä vasta usean kerran jälkeen, ja siksi ryhmätoiminnan tulisikin olla pitkäkestoista. Alussa on hyvä sopia yhteisistä pelisäännöistä sekä painottaa luottamusta. Vasta kun kaikki ryhmän jäsenet luottavat toisiinsa, on avoin keskustelu mahdollista. Ryhmätoiminnassa samankaltaisuus yhdistää ja nuori voi todeta, ettei olekaan yksin ongelmiansa kanssa. Muiden selviytymistarinat antavat nuorelle toivoa ja samalla hän voi muilta oppia, kuinka erilaisissa tilanteissa kannattaa toimia. Kokemus toisen ryhmäläisen auttamisesta saa nuoren tuntemaan itsensä tarpeelliseksi. (Aaltonen ym. 2003, 432-433.)

3.4.4 Vertaistuki

Vertaistuella tarkoitetaan samankaltaisten elämäkokemusten ja elämänvaiheiden läpikäyneiden ihmissuhdemuotoa. Vertaistuki perustuu tasa-arvoisuuteen, kuulluksi ja ymmärretyksi tulemiseen sekä toisen kohtaamiseen ja heidän keskinäiseen tukeensa. Monesti samankaltaisia asioita kokeneet ihmiset voivat tarjota toisilleen pal-

jon parempaa tukea ja ymmärtämystä kuin ammattilaiset. Vertaistuessa toteutuu jakamisen periaate: ryhmässä on mahdollisuus jakaa omia kokemuksiaan, sekä myönteisiä että kielteisiä. Myönteisen palautteen ja kannustuksen saaminen toisilta on tärkeää myönteisen itsetunnon ja itsearvostuksen rakentumisessa. Vertaistuki-toiminnan ydin on se, että ihminen itse löytää itsestään vahvuuksia ja oivaltaa voimaantumisen mahdollisuudet. (Kinanen 2009, 69-70.)

VERTAISTUEN PERIAATTEET	
NELJÄ KESKEISTÄ K:TA	NELJÄ KESKEISTÄ V:TÄ
- kunnioittaminen - kuuleminen - kannustaminen - kohtaaminen	- vastavuoroisuus - vierellä kulkeminen - vertaisuus - vapaaehtoisuus

(Kinanen 2009, 70-71.)

Vertaistukiryhmiä perustetaan monenlaisten teemojen ympärille. Ryhmät eivät aina ole lähtökohtaisesti ongelmakeskeisiä. Vertaistukiryhmä tarjoaa lapselle ja nuorelle paikan, jossa voi oikeasti puhua ja näyttää tunteitaan. Ryhmä mahdollistaa nuorelle ikätovereidensa tuen, mutta myös aikuisen läheisyyden. Ryhmä tarjoaa tilaisuuden peilata omia kokemuksiaan toisten ryhmässä olijoiden kanssa. Vertaisryhmä auttaa nuorta hahmottamaan elämän jatkumista ja uudenlaisten toimintamallien muodostamista. (Kinanen 2009, 69-70.)

Perinteisesti vertaistukiryhmän ohjaajilla on ollut samanlaisia kokemuksia kuin ryhmäläisillään. Nykyään tällaisen vertaisohjaajan rinnalle tai tilalle on tullut vertaistukiohjaaja, joka on alansa ammattilainen. Vertaistukiohjaaja mahdollistaa ryhmien käynnistämisen ja määrittelee niiden muodon sekä valitsee ryhmäläiset. Ohjaajan toiminta ryhmässä on vastuullista, sitoutunutta sekä suunnitelmallista. Vertaistukiohjaajan tehtäviin kuuluu muun muassa ryhmäläisten tukeminen, kuunteleminen, ymmärtäminen, rohkaiseminen sekä näkökulmien avartaminen. (Kinanen 2009, 72.)

4 NUOREN TUKEMINEN KOULUSSA

Koulu on nuoren tärkeistä yhteisöistä toinen heti kodin jälkeen. Koulun ensisijainen tavoite on toimia oppimisyhteisönä, jossa lapset ja nuoret kasvavat ja kehittyvät aikuisten ohjaamana, mutta samalla myös vertaisryhmän keskellä. Opettajat, avustajat, rehtori, terveydenhoitaja ja koulukuraattori sekä muut koulun työntekijät voivat olla merkittäviä henkilöitä nuoren elämässä, jos nuori vain tietää keitä he ovat. Koulun työntekijöillä on mahdollisuus havainnoida nuoren pahoinvointia ja ennaltaehkäistä mielenterveysongelmien syntymistä. Koulussa varhaiseen puuttumiseen on paremmat mahdollisuudet kuin kotiyhteisössä, sillä koulussa opettaja pystyy vertaamaan haastavan oppilaan käyttäytymistä ja oirehtimista muiden nuorten toimintaan ja reagointiin erilaisissa tilanteissa. (Hietala ym. 2010, 20-21.)

Koulu on ehkä ainoa paikka, jossa pystytään vaikuttamaan jokaisen kehittyvän nuoren elämään. Opettajat ja muu koulun henkilökunta tapaa työssään koko ikäluokan ja heillä on mahdollisuus tukea nuoria heidän omassa arkiympäristössään, jossa he opettelevat elämännhallinnan taitoja ja etsivät omia vahvuuksiaan. (Haasjoki & Ollikainen 2010, 13.) Koulunkäynti ja opiskelu ovat olennainen osa nuoruutta, ja siksi koulu onkin yhteisö, johon kuulumisella on monenlaista merkitystä nuoren kehitykselle ja terveydelle (Hietala ym. 2010, 58).

Koulu on samalla myös vaativa kasvuympäristö. Kiusaamista ja syrjintää esiintyy jokaisessa oppilaitoksessa. (Haasjoki & Ollikainen 2010, 13.) Monella nuorella on vuosien ajalta kokemuksia luokkayhteisöstä syrjään jäämisestä, mikä saattaa tuntua nuoresta kiusaamiselta. Muita koulussa esiintyviä kiusaamisen muotoja voivat olla puhumattomuus, ilmehteleminen, sanoilla satuttaminen ja joskus myös fyysinen kiinnikäyminen. Myös koulunkäynti on ajoittain joillekin lapsille ja nuorille haastavaa. Esimerkiksi seitsemännelle luokalle siirtyminen aiheuttaa monia muutoksia koulunkäynnin suhteen. Nuorella ei enää ole tukenaan tuttua ja turvallista luokanopettajaa eikä luokkaympäristöä. Nuori joutuu myös ottamaan aiempaa enemmän vastuuta

omasta koulunkäynnistään samalla, kun muukin nuoruusiän myllerrys on kiivaimmillaan. (Hietala ym. 2010, 47-48, 58.) Myös lukio-opinnot ovat monelle nuorelle stressaavia. Nopeatahtinen kilpailuyhteisö voi olla haaste lukiolaisen itsetunnolle ja pysyvyyden tunteelle. Opiskelu edellyttää pitkäjänteisyyttä, joustavuutta sekä turhautumisen sietokykyä, ylioppilaskirjoituksiin valmistautumisesta puhumattakaan. Kouluista löytyy aina nuoria, jotka joko yli- tai alisuoriutuvat. (Haasjoki & Ollikainen 2010, 13.)

4.1 Huolen herääminen

Kaikilla nuorilla kasvu ja kehitys eivät suju vaikeuksista. Silloin ei koulunkäyntikään välttämättä suju toivotulla tavalla. Nuoren mielen tasapainottomuus näkyy koulussa yleensä keskittymiskyvyttömyytenä, väsymyksenä ja koulumenestyksen laskemisena. Nuorelle saattaa kehittyä myös vuorovaikutusongelmia suhteessa aikuisiin, kuten hänen vanhempiinsa ja opettajiinsa. Koulussa huolen tulisi herätä, kun nuoren käyttäytyminen poikkeaa selvästi aiemmasta ja muiden samanikäisten nuorten ongelmista. Nuoren ongelmiin puuttuu yleensä se, joka ensimmäisenä huolestuu nuoren hyvinvoinnista. Aikuisen olisi hyvä keskustella asiasta nuoren kanssa ja sopia yhteydenotosta tämän vanhempiin. Jos nuoren hyvinvoinnista huolestunut aikuinen kokee omat voimavaransa riittämättömiksi, voi hän pyytää apua muilta koulun työntekijöiltä, ja nuoren asiaa voidaan käsitellä oppilas- tai opiskelijahuoltotyöryhmässä. (Hietala ym. 2010, 57, 59-60.)

Nuoren hyvä mielenterveys tarkoittaa kykyä olla muiden kanssa ja välittää muista sekä halua vuorovaikutukseen. Jos nuori ei tule toimeen itsensä tai ympäristönsä kanssa, on aikuisen puututtava asiaan.

Huolestuttavaa nuoren käytöksessä on

- kaveripiiristä vetäytyminen
- tunne-elämän ja ajatusmaailman poikkeavuudet
- jatkuva väsymys ja ärtymys
- epäsosiaalinen käytös

Nuoren oireita koulussa voivat olla

- koulumenestyksen romahtaminen
- poissaolojen lisääntyminen
- pelko sosiaalisista tilanteista
- muita häiritsevä tai passiivinen käytös
- syömättömyys

(Hietala ym. 2010, 60-61.)

Joskus lastensuojeluilmoituksen tekeminen on tarpeen, jotta lapsen tai nuoren kehitystä haittaavat ongelmat voitaisiin havaita mahdollisimman varhain (Haasjoki & Ollikainen 2010, 49-50). Vuoden 2008 alusta voimaan astuneen uuden lastensuojelulain mukaan kaikki opetustoimen palveluksessa olevat henkilöt ovat velvollisia viipymättä ilmoittamaan salassapitosäännösten estämättä kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää lapsesta tai nuoresta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä (L 13.4.2007/417).

4.2 Oppilas- ja opiskelijahuolto

Perusopetuslain mukaan jokaisella oppilaalla on oikeus maksuttomaan oppilashuoltoon, jolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen ja fyysisen, psyykkisen sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä (L 21.8.1998/628). Oppilashuollon tärkeimpiä tavoitteita ovat turvallisen oppimisympäristön luominen, syrjäytymisen eh-

käiseminen sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistäminen. Oppilashuollolla pyritään oppimisen esteiden ja muiden ongelmien ehkäisemiseen ja varhaiseen tunnistamiseen. (Lastensuojelun käsikirja 2011.)

Oppilashuoltotyö kuuluu kaikille koulu yhteisössä työskenteleville aikuisille. Oppilashuollollisia palveluja ovat esimerkiksi kouluterveydenhuolto, suun terveydenhuolto sekä koulukuraattori- ja koulupsykologipalvelut. Yksilöllisen tuen järjestäminen vaatii yleensä eri toimijoita ja moniammatillista yhteistyötä. Tärkeää oppilashuollon tukitoimien suunnittelussa ja toteutuksessa on myös kodin ja koulun yhteistyö. Eri toimijoiden yhteistyönä laaditaan oppilashuollon suunnitelma, johon kirjataan oppilashuollon yleiset periaatteet, vastuunjako sekä koulu yhteisön toimintatavat ongelma- ja kriisitilanteiden ehkäisemiseksi ja hoitamiseksi. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL 2011.)

Peruskoulun jälkeisissä opinnoissa käytetään termiä opiskelijahuolto. Opiskelijahuollon peruseriaatteet ja toimintatavat ovat samat kuin perusopetuksen oppilashuollolla. Haasteita opiskelijahuoltoon tuovat opiskelijoiden elämänvaihe ja –tilanne. Esimerkiksi monet lukioikäiset muuttavat jo kotoa pois opiskelupaikkakunnille. Monet nuoret tarvitsevat tukea itsenäistymiseen, opintojen vaativuuteen, työn ja opiskelun yhteensovittamiseen sekä taloudelliseen niukkuuteen. Perusopetuksen oppilashuollosta ei löydy ratkaisumalleja tällaisiin pulmiin. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL 2011.)

”Se on semmosta yhdessä kokeilua ja opettelua”, sanoo lukion tyttöryhmää vetävä koulukuraattori lukion opiskelijahuollosta. Seudulla on edelleen käynnissä oppilas- ja opiskelijahuoltoon koskeva kehittämishanke, jolla pyritään kehittämään myös kyseisen lukion opiskelijahuoltoon. Ollaan menossa siihen suuntaan, että opiskelijahuoltotyöryhmä kokoontuisi säännöllisesti myös lukion puolella, noin kerran yhden jakson aikana. Alalle on tulossa koko ajan uusia toimijoita, jolloin malleja joudutaan kehittämään. Opiskelijahuoltoon liittyy olennaisesti yhteistyö esimerkiksi etsivän nuorisotyöntekijän, lastensuojelun ja terveyskeskuspsykologin kanssa. Kyseisellä paikkakun-

nalla opiskelijahuollosta tiedotetaan opiskelijoita ja heidän vanhempiaan kotitiedotteilla, nettisivuilla, vanhempainilloissa sekä syksyisin aloittavien opiskelijoiden infotilaisuuksissa. On tehty myös seudullinen käsikirja, jossa on kerrottu lukion opiskelijahuollosta, kuten tukipalveluista, etuuksista sekä kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä. Kuraattori kokee, että myös lukion tyttöryhmä on opiskelijahuoltoon liittyvää toimintaa, vaikka se tapahtuukin kouluajan ulkopuolella. (Koulukuraattori X X 2011.)

5 LUKION TYTTÖRYHMÄ – MISTÄ ON KYSE?

Tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden tunnistamattomuuden vuoksi koulukuraattorin nimeä ja hänen työaluettaan ei mainita tässä opinnäytetyössä.

Kuraattorivetoinen lukion tyttöryhmä perustettiin syksyllä 2010. Koulukuraattori esitteli ideaa lukion opiskelijahuoltotyöryhmässä, jossa kannustettiin tällaiseen kokeiluun. Kuraattori tiedotti ryhmästä koulun ilmoitustaululla sekä jakoi kaikille lukion tytöille kirjeet, joissa kerrottiin tyttöryhmätoiminnasta. Tässä vaiheessa tieto oli jo myös koulupsykologilla ja kouluterveydenhoitajalla, jotka pystyivät markkinoimaan ryhmää omille asiakkailleen. Kuraattori esitteli ideaansa myös lukion aloittaneiden vanhempainillassa. Ryhmästä kiinnostuneet tytöt ottivat yhteyttä kuraattoriin ja tyttöryhmä lähti käyntiin neljän tytön ja kuraattorin voimin. Joulun jälkeen ryhmään liittyi kaksi uutta tyttöä, joten alkuvuodesta 2011 saakka on menty eteenpäin kuuden tytön ryhmänä, joka kokoontuu joka toinen viikko. (Koulukuraattori X X 2011.)

5.1 Miksi tyttöryhmä perustettiin?

Kun koulukuraattori aloitti työnsä pienellä paikkakunnalla, heti alussa hänen asiakkaikseen hakeutui tyttöjä lukion puolelta. Kuraattori halusi löytää paikan, jossa tytöt voisivat kohdata toisensa ja käsitellä näitä asioita. Hän halusi tarjota toimintaa, jolla

olisi vertaistuellinen merkitys lukiota käyvien tyttöjen elämässä. Sitten syntyi idea suljetun tyttöryhmän perustamisesta. Seuraava lainaus kuvaa hyvin kuraattorin ajatusta tyttöryhmän luonteesta.

”Tulis semmonen tunne et on täällä muitaki joille tää ei aina oo kovin herkkua ja helppoa ja samoja asioita mietitään ja mää en oo yksin näitten juttujen kanssa.” (Koulukuraattori)

Kuraattori halusi tarjota tytöille paikan, missä he tulevat kohdatuiksi omana itsenään ja missä heillä on mahdollisuus kohdata toinen toisensa. Vertaistuellinen merkitys oli vahva tavoite ja ajatus ryhmän perustamisen takana. Kuraattorin mielestä yhteiskunta voi olla nuorille kovan oloinen, joten hän halusi antaa tytöille pehmeän paikan, jossa olisi pehmeät olot ja hyväksyvä ilmapiiri. Suurin ylätavoite ryhmätoiminnalle on tyttöjen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisääminen. Verkostoituminen, itsenäistyminen, omien rajojen ylittäminen ja omien mielipiteiden esiin tuominen ovat myös tärkeitä asioita, joiden opetteluun kuraattori halusi tarjota turvallisen ympäristön. Meille kaikille on tärkeää, että koemme kuuluvamme johonkin porukkaan tai yhteisöön.

”Miten opitaan et mulla on oikeus mun mielipiteisiin ja miten mä opin niitä perustelemaan ja tuun kuulluksi ja hyväksytyksi niitten kanssa.”
(Koulukuraattori)

”Ollaan tutustuttu itseemme ja toisiimme ja keskitytty siihen, että kuinka se oma hyvinvointi vois lisääntyä.” (Koulukuraattori)

(Koulukuraattori X X 2011.)

5.2 Mitä tyttöryhmässä tehdään?

Tyttöryhmässä käsitellään käytännön juttuja liittyen lukioikäisen tytön elämään sekä koulussa että sen ulkopuolella. Keskeisiä aihealueita ovat muun muassa itsenäistyminen ja itsestä huolehtiminen, ihmissuhteet, koulunkäynti, naiseus sekä elämäntavat ja arjenhallinta. Puhumisen lisäksi ryhmässä on hyödynnetty luovia menetelmiä, kuten musiikkia ja kuvataidetta, joiden avulla on tehty harjoituksia esimerkiksi itsetuntoon ja minäkuvaan liittyen. Käytössä on ollut myös korttisarjoja ja lomakkeita. Kuumiskierros joka kerran alussa on tärkeä osa ryhmäkokoontumista.

”Keskustelu on ihan sellanen pääjuttu et siihen on käytetty paljon aikaa. Jokasella on sitä tilaa jakaa just sen verran ku haluaa tai olla jakamatta.” (Koulukuraattori)

(Koulukuraattori X X 2011.)

Tyttöryhmä yhdessä kunnan etsivän nuorisotyöntekijän kanssa osallistui keväällä myös eräessä nuorisokeskuksessa järjestettyyn Nuotta-valmennukseen. Nuotta-valmennus on ennaltaehkäisevää työtä, joka keskittyy arjenhallintaan ja sosiaaliseen vahvistamiseen. Valtakunnalliset nuorisokeskukset tarjoavat Nuotta-valmennusta sosiaalisen nuorisotyön tueksi 13-28 –vuotiaille nuorille. Valmennuksen toimintamallit nojaavat toiminnallisuuteen, osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Valmennukset suunnitellaan nuorten ja ryhmän tarpeista lähtien ja ne toteutetaan joko päivä- tai intensiivivalmennuksena. (Suomen nuorisokeskukset 2011.)

Koulukuraattori piti Nuotta-valmennusta sopivana lukion tyttöryhmälle, sillä ryhmän tavoitteet ja valmennuksen tavoitteet ovat niin samankaltaisia. Ajatuksena oli, että Nuotan avulla lähdetään hakemaan positiivisia ja itsetuntoa vahvistavia kokemuksia. Valmennus myös tukee samalla muuta elämän- ja arjenhallintaa käytännön toiminnallisuuden kautta. Kuraattori piti valmennusta hyvänä myös ryhmäytymisen kannal-

ta, koska nuorisokeskuksessa oltiin tiiviisti yhdessä kolmen päivän ajan. Nuotta piti sisällään liikuntaa, luovia pajoja ja teematuokioita.

”Jotenki halus näille tytöille semmosen mieleenpainuvan kokemuksen tarjota ja päästä niin ku syventää sitä ryhmän yhteyttä ja saaha kokemuksia omien rajojen ylittämisestä.” (Koulukuraattori)

(Koulukuraattori X X 2011.)

5.3 Voimauttava valokuva osana tyttöryhmää

Voimauttava valokuva on Miina Savolaisen kehittämä sosiaalipedagoginen menetelmä, jota on sovellettu muun muassa kasvatus- ja terapeuttisen työn aloilla. Voimauttava valokuva ei ole varsinaisesti valokuvaterapiaa, mutta sitä voidaan hyödyntää myös terapiakontekstissa. Valokuvaamisen ja valokuvien avulla tutkitaan omaa elämäntarinaa, perhesuhteita ja omia rooleja. Kuvien käyttö auttaa löytämään piiloon jääneitä voimavaroja sekä selkeyttämään hajanaisia ja tunnepitoisia asioita. Asiakastyössä valokuvia ja kuvaamista voi käyttää lapsen tai nuoren elämän dokumentointina. Kuvien avulla autetaan nuorta hyväksymään erilaiset elämänvaiheet osaksi hänen elämäänsä. Valokuvien avulla voidaan myös rakentaa siltoja menneisyyteen ja tulevaisuuteen. Ne toimivat myös välineinä arjen näkyväksi tekemisessä ja yhteisöllisyyden kehittämisessä. (Savolainen 2010.)

Lukion tyttöryhmässä toteutettiin keväällä 2011 voimauttavaan valokuvaan liittyvä pienprojekti yhteistyössä etsivän nuorisotyöntekijän kanssa. Etsivä nuorisotyöntekijä vieraili tyttöryhmässä ja esitteli voimauttavan valokuvan työmuotoa. Tytöt olivat heti alusta saakka kiinnostuneita projektista ja odottivat innolla seuraavaa tapaamista. Tytöt ottivat pareittain kuvia toisistaan ja saivat aiheeseen liittyviä kotitehtäviä, joita sitten käytiin tyttöryhmässä läpi. Jokainen tyttö sai sopia kahdenkeskisiä kuvausaiko-

ja etsivän nuorisotyöntekijän kanssa. Ideana oli, että jokaisesta otetaan sellaisia kuvasarjoja, joita he itse haluavat ja missä he haluavat.

”Niissä sai sitte käyttää haluamaansa rekvisiittaa vapaasti et minkälaisena itsensä haluaa kuvauttaa ja minkälaisia puolia haluaa itsestään välittää niitten kuvien välityksellä.” (Koulukuraattori)

Nuotta-jaksolla pidettiin valokuvaprojektin päätöshetki, jossa jokainen esitteli muutamansa itse valitsemansa kuvan koko ryhmälle ja kertoi omasta kuvausprosessistaan. Tytöt saavat kahdesta valitsemastaan kuvasta itselleen suurennokset ja loput kuvat jäävät omaan käyttöön muistitikulle. Ryhmällä on mielessä myös valokuvanäyttelyn pystyttäminen.

”Itäki olin siellä ihan pala kurkussa. Ne oli kaikki todella vaikuttavia ne kuvat ja niissä oli semmosta jännää et mää opin näitten kuvien kautta näistä tytöistä tosi paljon uutta.” (Koulukuraattori)

(Koulukuraattori X X 2011.)

5.4 Koulukuraattorin rooli ryhmänohjaajana

Koulukuraattori toimii lukion tyttöryhmän luotsaajana, joka mahdollistaa toiminnan käytännössä, huolehtii aikatauluista ja kokoontumisista sekä yhteistyökuvioista. Tytöt itse ovat myös mukana toiminnan suunnittelussa ja ideoinnissa. Jos tyttöryhmän kokoontumiseen on valittu joku tietty teema, kuraattori toimii alustajan roolissa, eli suunnittelee ja järjestee yhteistä osuutta ja mahdollisesti varaa aiheeseen liittyviä harjoituksia. Kuraattori pyrkii myös olemaan ryhmässä se, joka varmistaa sen, että kaikille tytöille on tilaa. Kuulumiskierrokset ja vapaa keskustelu on ryhmässä niin keskeistä, että sille varataan yleensä puolet ajasta. Näin jokaisella tytöllä on mahdollisuus tulla kuulluksi. Kuraattori saattaa ohjata keskustelua omilla kysymyksillään ja

lopuksi tehdä yhteenvetoa tai esittää uutta näkökulmaa. Painopiste on se, että tytöt olisivat vuorovaikutuksessa keskenään.

”Ohjaan sitä keskustelua siihen suuntaan et tytöt voi iteki toisiltaan haakea mielipiteitä ja vastauksia kun heillä on kysymyksiä. Et yritän välttää semmosta ku on kysymyksiä ja monta asiaa mielessä että en lähe tarjoamaan heti omia näkökulmia tai vastauksia et he voi keskenään peilailla sitä asiaa ja käy keskustelua.” (Koulukuraattori)

(Koulukuraattori X X 2011.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Opinnäytetyöprosessi

Kiinnostuin lukion tyttöryhmän toiminnasta suorittaessani varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogisen asiakastyön valinnaista harjoittelua tutkimukseen osallistuneen koulukuraattorin ohjauksessa 2010 vuoden lopulla. Harjoittelun aikana olin mukana kahdella tyttöryhmän kokoontumiskerralla. Ehdotin koulukuraattorille opinnäytetyön tekemistä tyttöryhmän toiminnasta ja hän innostui ajatuksesta heti. Idea otettiin vastaan avoimin mielin myös tyttöryhmässä. Kerroin tytöille, että tulisin haastattelemaan heitä seuraavana keväänä koskien heidän mielipiteitään lukion tyttöryhmän toiminnasta. Tytöt pitivät tätä suurena kunnianosoituksena.

Keväällä 2011 vierailin tyttöryhmässä kaksi kertaa. Jaoin tytöille sekä heidän vanhemmilleen lupalomakkeet tutkimukseen osallistumisesta, sillä kaikki tytöt yhtä luokun ottamatta olivat tuolloin alaikäisiä. Tutkimuslupaa anoin myös lukion rehtorilta, joka vastaa myös kyseisen kunnan sivistysosaston toiminnasta. Sain kaikilta asianosaisilta luvan toteuttaa opinnäytetyön lukion tyttöryhmästä.

Halusin orientoida tyttöjä aiheeseen pyytämällä heitä kirjoittamaan minulle tarinan senhetkisestä elämästään, kuten lukio-opiskelusta, ihmissuhteista ja tulevaisuuden suunnitelmista. Annoin tytöille apukysymyksiä tarinan kirjoittamista varten, mutta annoin muuten vapaat kädet sen pituuden ja sisällön suhteen. Tarinoita pyysin tytöiltä siksi, että ajattelin kirjoittamisen olevan joillekin helpompaa kuin puhuminen. Ajattelin myös, että oman tarinan kirjoittaminen antoi tytöille tilaisuuden tarkastella ja pohtia omaa elämää tarkemmin. Se myös valmisti tyttöjä tulevaan haastatteluun, jossa käsiteltiin osittain samoja asioita, kuin mistä pyysin heitä kirjoittamaan. tarinat auttoivat myös minua valmistautumaan haastatteluihin, sillä ne tarjosivat minulle uutta näkökulmaa asiaan. Kuudesta työstä neljä palautti minulle tarinan. Tarinoiden pituudet vaihtelivat parista kappaleesta muutamaan sivuun, ja toiset tytöt kertoivat omasta elämästään avoimemmin ja syvällisemmin kuin toiset. Tarinoita ei kuitenkaan käytetty tässä tutkimuksessa aineistona, jota oli jo muutenkin runsaasti. tarinat ovat minulla tallessa, niitä ei ole kukaan muu lukenut, ja ne hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. ”Minun tarinani” –ohjeistus on tämän raportin liitteenä.

Opinnäytetyön teorian muodostaminen alkoi keväällä 2011 ja jatkui seuraavana syksynä. Huhtikuussa 2011 pääsin haastattelemaan lukion tyttöryhmää vetävää koulukuraattoria. Kuraattorin haastattelua käytin tässä opinnäytetyössä yhtenä lähteenä. Haastattelun tarkoituksena oli selvittää, mistä lukion tyttöryhmässä on kyse, mitkä ovat sen tavoitteet ja mitä ryhmässä tehdään. Tyttöjen haastattelut toteutettiin toukokuussa 2011. Työskentely jatkui syksyllä 2011 haastattelujen litteroinnilla. Opinnäytetyön nimen, MINÄ OLEN TÄRKEÄ, taustalla vaikuttavat tyttöjen ryhmästä saadut kokemukset heidän omasta tärkeydestään ja tarpeellisuudestaan. Työn nimi ei kuitenkaan ole suora lainaus, minkä takia se on kirjoitettu ilman lainausmerkkejä.

6.2 Tutkimustehtävä

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää lukiolaistytöjen kokemuksia tyttöryhmästä; millainen merkitys sillä on heille ja miten he kokevat sen vaikuttaneen heidän elämäänsä ja heihin itseensä. Tavoitteena on myös kerätä tytöiltä palautetta ryhmän toiminnasta. Tutkimuksen avulla saadaan arvokasta tietoa tyttöryhmän olemassaolon tärkeydestä; onko ryhmästä ollut hyötyä, onko ryhmätoimintaa tarkoituksenmukaista jatkaa ja pitäisikö ryhmän toimintaa jatkossa jotenkin kehittää. Tutkimuksen tavoitteena on saada vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Millainen merkitys tyttöryhmällä on siihen osallistuneiden lukiolaistytöjen elämässä? Miten tytöt kokevat vertaisryhmän vaikuttaneen erityisesti heidän koulussa jaksamiseensa ja sosiaalisiin suhteisiinsa?
2. Mitkä toiminnot ja puheenaiheet ovat olleet tytöille erityisen tärkeitä ja hyödyllisiä? Pitäisikö tyttöryhmän toimintaa jotenkin kehittää?
3. Olisiko koulukuraattorin resursseja tarpeellista suunnata jatkossakin vertaisryhmätoimintaan?

6.3 Laadullinen tutkimus

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa. Aineisto kootaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa ja tiedon keruun instrumentteina suositaan ihmisiä. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan pyrkimyksenä on paljastaa odottamattomia seikkoja. Aineistoa tarkastellaan monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti. Tutkija ei määrää sitä, mikä on tärkeää. Laadullisessa tutkimuksessa suositaan aineiston hankinnassa metodeja, joissa tutkittavien näkökulmat ja ”ääni” pääsevät esille. Tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti eikä satun-

naisesti. Laadullisessa tutkimuksessa tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2007, 160.)

Opinnäytetyöni aiheeseen ja tutkimuskohteisiin sopi paremmin laadullinen kuin määrällinen tutkimus, sillä tyttöjä oli ryhmässä vain kuusi. Laadullisen tutkimuksen ja haastattelun avulla tyttöjen oma ääni ja omakohtaiset kokemukset tyttöryhmän toiminnasta tulevat mielestäni paremmin kuuluviin kuin määrällistä tutkimusta ja esimerkiksi kyselylomakkeita käyttäen. Myös väärinymmärryksien välttäminen on helpompaa, kun aineiston keruu tapahtuu kasvokkain. Tutkimustulosten yhteydessä on paljon suoria lainauksia tyttöjen haastatteluista, sillä mielestäni niistä voi parhaiten lukea tyttöjen ajatuksia ja mielipiteitä tyttöryhmästä.

6.3.1 Tutkimusmenetelmänä teemahaastattelu

Teemahaastattelussa edetään tiettyjen keskeisten etukäteen valittujen teemojen varassa. Etukäteen valitut teemat perustuvat tutkimuksen viitekehykseen eli siihen, mitä tutkittavasta ilmiöstä jo tiedetään. Teemahaastattelussa korostetaan ihmisten tulkintoja asioista sekä heidän asioille antamia merkityksiä. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 75.)

Tässä tutkimuksessa haastateltavia oli yhteensä seitsemän: koulukuraattori sekä kaikki tyttöryhmän kuusi tyttöä. Kuraattorille ja tytöille suunnatut kysymykset olivat erilaisia. Molemmat teemahaastattelurungot ovat tämän raportin liitteenä (Liite 1 ja Liite 2). Kysymysten järjestys ja muoto saattoi vaihdella haastateltavasta riippuen ja myös lisäkysymyksiä esitettiin tarpeen tullen. Haastattelut toteutettiin lukiolla, osa kuraattorin työhuoneessa ja osa oppilaskunnan huoneessa, missä tyttöryhmäkin koontuu. Haastattelujen kesto vaihteli puolesta tunnista reiluun tuntiin.

Koulukuraattorin haastattelun keskeisiä aiheita ja teemoja olivat:

1. Lukion opiskelijahuolto
2. Lukion tyttöryhmä
3. Opinnäytetyön toteuttaminen lukion tyttöryhmästä

Tyttöjen haastatteluteemat muodostuivat sen mukaan, mitä tytöiltä haluttiin kysyä. Ennen haastatteluja keskeisiä aiheita ja teemoja, joiden pohjalta haastattelukysymykset muodostettiin, olivat:

1. Ryhmään hakeutuminen
2. Ryhmässä oleminen
3. Ryhmän merkitys
4. Koulukuraattori ryhmän ohjaajana
5. Palautetta ryhmästä
6. Toiveet jatkosta

6.3.2 Analyysi

Tutkimuksen analyysivaiheessa tutkijalle selviää, millaisia vastauksia hän saa tutkimuskysymyksiin. Sanelukoneella tallennettu laadullinen tutkimusaineisto on usein tarkoituksenmukaista kirjoittaa puhtaaksi sanasta sanaan eli litteroida. Litterointiin voidaan ottaa koko aineisto tai vain osa esimerkiksi teema-alueiden mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2007, 216-217.) Tässä opinnäytetyössä minulla oli litteroitavana seitsemän haastattelua, joista yksi koulukuraattorin ja kuusi tyttöjen haastattelua. Päätin litteroida koko aineiston eli kirjoitin kaikki seitsemän haastattelua tietokoneelle sanasta sanaan. Litteroitua aineistoa tuli yhteensä noin 140 sivua fontilla Calibri ja rivivälillä 1,5.

Kuraattorin haastattelua käytin tässä opinnäytetyössä yhtenä lähteenä, joten sitä en yhtä systemaattisesti analysoinut kuin tyttöjen haastatteluja. Litteroinnin jälkeen käytin tyttöjen haastatteluaineistossa teemoittelua. Teemoittelussa on kyse laadullisen aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä eri aihealueiden mukaan (Sarajärvi & Tuomi 2009, 93). Teemoitteluvaiheessa tarkastellaan sellaisia aineistosta nousevia piirteitä, jotka ovat yhteisiä usealle haastateltavalle. Odotettavaa on, että ainakin lähtökohtateemat nousevat aineistosta esiin, mutta usein löytyy myös lukuisia muita teemoja. Aineistosta esiin nostetut teemat pohjautuvat tutkijan tulkintoihin haastateltavien antamista vastauksista. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 173.)

Ennen haastatteluja muodostamani teemat nousivat esiin jokaisen tytön haastattelussa. Analyysivaiheen jälkeen halusin muuttaa teemojen nimiä hieman kuvaavampaan ja mielenkiintoisempaan muotoon. Halusin myös nostaa voimauttavan valokuvan projektin omaksi teemakseen, sillä se oli niin merkittävä osa tyttöryhmän toimintaa. Nämä uudelleen muodostetut teemat, joiden pohjalta esittelen tutkimustuloksia, ovat:

1. Miksi olen tyttöryhmässä?
2. Mitä ryhmä minulle merkitsee?
3. Minä ja muut tytöt
4. Kerrotaan se kuvin – voimauttavan valokuvan projekti
5. Koulukuraattori – yksi meistä
6. Risuja, ruusuja ja toiveita

6.3.3 Eettisyys ja luotettavuus

Ihmisoikeuksiin perustuvan tutkimusetiikan keskeinen periaate on tutkimukseen osallistuvien henkilöiden vapaaehtoinen ja riittävään tietoon perustuva suostumus osallistua tutkimukseen (Strandell 2010, 95). Esittelin opinnäytetyöideani lukion tyttöryhmässä kaikkien tyttöjen läsnä ollessa ja kysyin heidän mielipidettään tutki-

mukseen osallistumisesta. Kerroin heille opinnäytetyön tarkoituksesta, tutkimusmenetelmästä, luottamuksellisuudesta ja vaitiolovelvollisuudestani sekä siitä, miten ja milloin tytöt tutkimukseen osallistuisivat. Kaikilla tytöillä oli vapaus joko osallistua tai olla osallistumatta tutkimukseen. Sain tytöiltä suullisen suostumuksen, mutta pyysin heiltä myös kirjallisen suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta. Koska kaikki tytöt, yhtä lukuun ottamatta, olivat tuolloin alaikäisiä, päätin kysyä tutkimuslupaa myös tyttöjen huoltajilta. Lupalomakkeet kulkeutuivat koteihin tyttöjen mukana ja tulivat kaikki takaisin allekirjoitettuina. Sekä tytöille että vanhemmille antamani suostumuskirjemallit ovat tämän työn liitteinä. Kirjallista tutkimuslupaa anoin varmuuden vuoksi myös lukion rehtorilta.

Tunnistettavuuden estäminen kuuluu ihmistieteiden tutkimuseettisiin normeihin (Kuula 2006, 201). Anonymiteettiä pidin ehdottoman tärkeänä koko opinnäytetyöprosessin ajan, etenkin koska tutkimus toteutettiin pienellä paikkakunnalla. Aineiston litterointivaiheessa jätin pois kaikki nimet, paikkakunnat ja muut tekijät, joista tutkimuksen kohdehenkilöt olisi voinut tunnistaa. En myöskään numeroinut tyttöjä, esimerkiksi Tyttö 1 ja Tyttö 2, koska silloin suoria lainauksia yhdistelemällä tutkimukseen osallistuneet henkilöt olisivat voineet päätellä, kuka on ollut vastaajana. Olin myös tarkka siitä, miten raportoin tyttöjen haastatteluiden annista ja minkälaisia suoria lainauksia käytin. Tutkimukseen osallistuneen koulukuraattorin nimeä eikä työskentelypaikkakuntaa mainittu ulkopuolisille missään tutkimuksen vaiheessa. Koko tutkimusaineisto, haastattelunauhut, tyttöjen tarinat ja litteroitu aineisto, tuhoaan opinnäytetyöprosessin päätyttyä.

Vaikka tutkimuksessa pyritään välttämään virheiden syntymistä, tulosten luotettavuus ja pätevyys saattavat vaihdella. Tutkimuksen *reliabelius* tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta eli samojen tulosten saamista samalta henkilöltä eri tutkimuskerroilla. *Validius* eli pätevyys taas tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä oli tarkoituskin mitata. (Hirsjärvi ym. 2007, 226.)

Koska kyseessä oli laadullinen tutkimus, jonka yhtenä tavoitteena oli kehittää lukion tyttöryhmän toimintaa, ei voida olettaa, että nyt saadut tutkimustulokset olisivat täysin toistettavissa esimerkiksi vuoden kuluttua. Tutkimustuloksia ei voi myöskään suoraan yleistää, sillä jokaisen tutkimukseen osallistuneen tytön ajatukset ovat ainutlaatuisia ja heidän omiaan. Tutkimuksen johtopäätökset taas perustuvat omiin tulkitoihini niin sanotuista tutkimustuloksista. Tutkimus kohdistui vain tähän tiettyyn lukion tyttöryhmään, joten mitään yleispäteviä johtopäätöksiä tutkimuksesta ei voida tehdä.

Tutkimustulosten pätevyyttä pohtiessani mietin, ymmärsivätkö kaikki tytöt heille esitetyt kysymykset oikein ja vastasivatko he niihin totuudenmukaisesti. Haastattelutilanteissa pyrin tekemään tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä kuitenkin tietyn tyyppiseen vastaukseen johdattelematta. Vaikka tytöt olivat mielestäni melko avoimia, voi kuitenkin olla, että he eivät ole haastatteluissaan kaikkea haluamaansa sanoneet. Tähän on voinut vaikuttaa pelko siitä, että joku saisi tietää, tai ihan vain jännitys haastatteluiden nauhoittamisesta. Mietin myös sitä, olisivatko tytöt toimineet eri lailla, jos olisin ollut heille aivan vieras henkilö tai jos olisin ollut mukana jokaisella tyttöryhmän kokoontumiskerralla.

Tutkimukseni luotettavuutta parantaa mielestäni se, että siinä on käytetty useampaa menetelmää. Teemahaastatteluilla kerättiin tietoa tyttöryhmän toiminnasta sekä tytöiltä että koulukuraattorilta. Lisäksi pyysin tyttöjä kirjoittamaan minulle tarinan, joka käsitteli tyttöryhmän aiheita ja ryhmän merkitystä tytöille. Itse olin ryhmässä mukana neljä kertaa, joten pääsin myös havainnoimaan ryhmätoimintaa eturivistä. Tässä valmiissa työssä olen kuvannut tarkasti opinnäytetyöprosessin kulkua kaikkine vaiheineen, mikä myös on luotettavuutta edistävä tekijä.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

7.1 Miksi olen tyttöryhmässä?

Tässä ensimmäisessä tutkimustulosten osiossa kerrotaan tyttöjen ryhmään hakeutumisen syistä ja odotuksista ryhmätoimintaa kohtaan sekä kuinka tytöt saivat tietää ryhmästä ja kuinka se lähti heidän osaltaan käyntiin.

Kaksi tytöistä sai tiedon lukion tyttöryhmästä suoraan koulukuraattorilta, joka ehdotti ryhmään tulemistä näille tytöille. Kaksi tyttöä huomasi koulun ilmoitustaululle ilmestyneen esitteen ryhmätoiminnasta ja yksi tyttö sai tiedon kaikille lukion tytöille jaetusta kuraattorin kirjeestä. Yksi tyttö kuuli ryhmästä kaveriltaan, joka sai houkuteltua hänetkin mukaan ryhmään.

Kuten jo mainitsin, kaksi tytöistä sai tietää ryhmästä kuraattorilta. Nämä tytöt lähtivät mukaan tyttöryhmään, koska kuraattori pyysi heitä ja kertoi, että he voisivat hyötyä kyseisestä ryhmätoiminnasta. Toisella tytöllä oli ryhmään hakeutumisesta myös tällaisia ajatuksia:

”...sano et se ois mulle ihan hyvä ku olin justii muuttanu tänne enkä oikee muutenkaa tuntenu ketään.

...saa jutella just semmosista aiheista, joista ei muuten tuu juteltua.

...ja sitte saa niin ku kuulla mitä muut aattelee.”

Muut neljä tyttöä tulivat tyttöryhmään, koska he ajattelivat, että se voisi olla kivaa ja tarjota tekemistä vapaa-ajalle. Mitään erityistä tukea he eivät kokeneet tarvitsevan sa. Yksi tyttö mainitsi olleensa nuorempana seurakunnan tyttöryhmässä, josta hänelle oli jäänyt myönteisiä kokemuksia.

”...ku se oli sillon kutoselta seiskalle ku me oltiin siellä ni se oli sillonki kivaa ni mä aattelin et se vois olla kivaa. En mä nyt koe et se mikää terapiaryhmä ois mulle.”

Kaikilla tytöillä oli jonkinlaisia ennako-odotuksia ja –ajatuksia tyttöryhmää kohtaan. Moni tytöistä toivoi ryhmältä rentoa yhdessäoloa ja tyttöjen asioista jutustelua. Avoimesti ja luottamuksellisesti puhuminen nousi esiin tyttöjen vastauksista. Yhtä tyttöä jännitti ja vähän jopa pelotti tyttöryhmään meneminen.

”...olihan mulla vähän niin ku jopa pelkojaki, että ketä sinne on tulossa. Vähän semmosta jännitystä. Mutta kyllä mä sinne niin ku lähin ihan sillee turvallisimmiin mielin. Ja sinne on aina ollu kiva mennä.”

Kahden tytön vastauksista ilmeni, etteivät he odottaneet menevänsä mihinkään terapiaryhmään. Yksi tyttö taas toivoi, että omia asioita ja kokemuksia käsiteltäisiin kunnolla ja syvällisestikin.

”...mä en aatellu sitä niin, että siellä vaan ollaan kavereitten kaa vaan et siellä oikeesti käsitellään niitä aiheita... Tai enemmän ehkä oletin, että se vaatii enemmänki semmosta osallistumista ja ääntä mitä se on ehkä vaatinu.”

Tytöt siis odottivat tyttöryhmältä lähinnä mukavaa tekemistä, yhdessäoloa ja juttuseuraa. Monet ottivat ryhmään hakeutumisen uutena kokemuksena. Tyttöjen mukaan heidän odotuksensa toteutuivat positiivisesti. Ryhmään lähteminen oli kaikkien mielestä hyvä päätös. Kaikki tytöt tunsivat toisensa, mutta eivät juuri olleet kaikkien kanssa tekemisissä koulun ulkopuolella. Osa tiesi jo ensimmäisen kokoontumisen jälkeen, että tyttöryhmästä tulisi olemaan hyötyä.

”No oli sillee hyvä fiilis. Ensinnäki se, että siitä seuraa jotai hyvää ku saa puhua kaikista asioista. Niin ni sitte helpottaa vähän.”

Yksi myöhemmin mukaan tulleista tytöistä oli aluksi hieman epävarma roolistaan ryhmässä. Tyttö kuitenkin koki päässeensä nopeasti osaksi ryhmää kuraattorin ja yhteisten juttujen avulla. Hänen mielestään ryhmään oli helppo tulla ja siellä oli hyväksyvä ilmapiiri.

”...mä ehkä aluks aattelin, että mää olin pikkusen semmonen ulkopuolinen... ei oikee tienny et miten ne muut et haluuko ne siihe ryhmään uusia ja näin.”

7.2 Mitä ryhmä minulle merkitsee?

Tässä osiossa tarkastellaan ryhmän merkitystä tytöille: miksi ryhmä on tärkeä, miten tytöt kokevat sen vaikuttaneen heidän elämäänsä ja heihin itseensä. Koulukuraattorin toiveesta tytöiltä kysyttiin, mihin seuraavista asioista he ovat saaneet tukea tyttöryhmältä ja kuraattorilta: koulunkäynti, vapaa-aika, perhe-elämä, ystävyys ja muut ihmissuhteet, elämäntavat sekä aikuistuminen ja itsenäistyminen.

Tytöille oli helppoa kertoa, mitä ryhmään kuulumisen heille merkitsee ja miksi tyttöryhmä on heille tärkeä. Vastaukset kysymykseen olivat hyvin samankaltaisia. Kaikille tytöille ryhmä merkitsi paikkaa, jossa voi avoimesti ja luottamuksellisesti puhua lähes kaikista mieltä painavista asioista. Yksi tyttö piti tyttöryhmää hyvinvointia ylläpitävänä tekijänä. Yksi tytöistä taas pohti, olisiko vertaistuki sopiva sana kuvaamaan sitä, mitä ryhmä hänelle merkitsee. Tärkeimpänä asiana pidettiin kuitenkin puhumista ja asioiden jakamista oman ikäisten kanssa.

”...saa kaikki savut ulos sillee. Mitä niin ku sisällä. Kaikista asioista ei kuitenkaa viitti niin ku äitille puhua ni on niin ku muitaki kenelle mennä puhumaan.”

Tytöiltä kysyttiin, ajattelevatko he ryhmässä olemisen jotenkin vaikuttaneen heidän elämäänsä ja heihin itseensä. Tähän vastaaminen oli monelle tytölle vaikeaa. Kaikki tytöt eivät ainakaan tiedostaneet elämänsä muuttuneen ryhmässä olon aikana.

”Monesti se tyttöryhmä on sillee, että se tuuaan niin ku tänne huoneeseen et ei se sillee vaikuta muualla. Se on yleensä ollu sillee, että tänne huoneeseen tullaan puhumaan ja ne asiat jää tänne.”

Kyseinen tyttö ei myöskään kokenut ryhmän vaikuttaneen itseensä millään lailla. Muut tytöt osasivat nimetä joitakin asioita, missä he kokivat kehittyneensä ryhmän ansiosta. Tyttöryhmässä oli huomattu, että muillakin lukiolaistytöillä on samanlaisia ongelmia ja huolenaiheita kuin itsellä. Moni tyttö koki ainakin itsetuntonsa ja – luottamuksensa parantuneen. Osa tytöistä ajatteli hyväksyvänsä itsensä nyt paremmin kuin ennen.

*”...niin ku itsensä on paremmin hyväksyny.
...että ne mallit ei oo mitenkää hienon näkösiä ku ne on niin tikkulaihoja, että se on muuttunu pikemminki sillee, että haluaa olla semmonen normaalipainonen ja sellanen urheilullisen näköne.”*

Kalliola ja Lehtinen (2008) ovat tutkineet pienryhmätoiminnan vaikutusta nuoren naisen itsetuntoon ja minäkuvaan. Myös heidän opinnäytetyönsä tulokset osoittavat, että pienryhmätoiminnalla on suuri merkitys nuorta naista tuettaessa, sillä nuori kehittää identiteettiään suhteessa toisiin nuoriin ja tarvitsee tuekseen sosiaalisia suhteita, joita ryhmä kyseisille tytöille tarjosi. Positiiviset sosiaaliset kokemukset ryhmässä tukivat siihen osallistuneiden tyttöjen itsetuntoa. (Kalliola & Lehtinen 2008, 27, 31.)

Lukion tyttöryhmän tytöistä neljä koki saaneensa tyttöryhmästä eväitä sosiaalisiin suhteisiin. Tytöt muun muassa kokivat olevansa nyt avoimempia ja rohkeampia sosiaalisissa tilanteissa. Yksi tyttö uskalsi nyt ilmaista paremmin omia mielipiteitään myös

vieraammassa porukassa. Yksi tyttö koki kehittyneensä paremmaksi kuuntelijaksi, kun taas eräs tytöistä ajatteli tutustuneensa paremmin itseensä ja oppineensa oman paikan löytämistä.

”Ehkä tavallaan vähän semmosta oppii paremmin ku on siellä löytäny sitä omaa paikkaansa paremmin ni sitte on paremmin löytäny sitä ryhmän ulkopuolisissaki keskusteluissa. ...en ehkä enää jännitä niin paljoo semmosissa sosiaalisissa tilanteissa. Se on tuonu semmosta, että se on ihan hyväksytyä olla myös hiljaa.”

Myös tyttöjen käsitykset joitain asioita ja ihmisiä kohtaan olivat muuttuneet ryhmässä olon aikana. He olivat oppineet hyväksymään paremmin erilaisuutta ja kunnioittamaan sitä. Yhden tytön mukaan hän ei tuomitse enää muita ihmisiä niin helposti, kun on oppinut ajattelemaan asioita myös toisen näkökulmasta.

Santala (2004) on tutkinut 14-15 –vuotiaiden tyttöjen kokemuksia vuorovaikutteisesta tyttöryhmästä. Myös hän toteaa opinnäytetyössään, että tytöt kokivat tyttöryhmän paikkana oman itsen jäsentämiselle, kuuntelemiselle ja ymmärtämiselle. Tyttöjen suhde omaan itseensä ja omaan menneisyyteen muuttui, kun tunteita kohdattiin ja näytettiin. (Santala 2004, 61-63.)

Kuudesta tytöstä viisi koki saaneensa lukion tyttöryhmästä tukea koulunkäyntiin. Muilta tytöiltä ja kuraattorilta saatu kannustus sekä kouluun liittyvän stressin purkaminen vaikuttivat tyttöjen mukaan heidän koulumotivaationsa lisääntymiseen. Yhden tytön mielestä koulussa oleminen oli helpottunut.

”...semmonen jaksaminen ni ehkä sillai, että on paremmin löytäny sen semmosen paikan vaikka luokassa. Ku se vähenee se semmonen stressi ja jännitys ni sitä tavallaan semmosen oppimisen ulkopuolisissa jutuissa ni se on helpottanu koulussa olemista tosi paljon.”

Tyttöjen mielestä lukiossa opiskelu koeviikkoineen on ajoittain raskasta. Koulu on iso osa myös vapaa-aikaa, kun taas muun elämän huolet ja ongelmat heijastuvat myös koulunkäyntiin. Tyttöjen mielestä opettajilta varmasti saisi tukea koulunkäyntiin esimerkiksi tukiopetuksen muodossa. Kuitenkaan henkilökohtaisista asioista ei mielellään kerrottaisi opettajille, joiden tunneilla ollaan päivittäin. Heitä ei pidetty yhtä luotettavina kuin muita tyttöryhmäläisiä ja koulukuraattoria.

Ainoastaan yksi tyttö osasi suoraan vastata tyttöryhmän vaikuttaneen hänen vapaa-aikaansa.

”No se on vähentäny vapaa-aikaa niin ku huomattavasti, että mää oon joskus kuuden aikaan kotona ni periaatteessa sillee, että koko päivä on mennyt sitte siinä.”

Tytön mielestä vapaa-aika oli kuitenkin vähentynyt vain siltä päivältä, kun tyttöryhmä kokoontuu. Muuten tyttöryhmä ei ollut merkittävä hänen vapaa-aikansa kannalta. Myös yksi toinen tyttö kertoi kyseisen päivän venyvän liian pitkäksi. Yhden tytön kokemus oli se, että sinä päivänä hän ehtii viettää vähemmän aikaa poikaystävänsä kanssa. Kukaan ei kuitenkaan pitänyt tyttöryhmässä käymistä harrastuksena. Tyttöjen kokemukset tyttöryhmän vaikutuksista heidän vapaa-aikaansa olivat siis vähäisiä. Myöhemmin mietin, käsittivätkö tytöt tämän kysymyksen väärin. He ajattelivat asiaa lähinnä ajan käytön kannalta, eivätkä niinkään pohtineet tyttöryhmän merkitystä ystävyysuhteille tai kiinnostuksen kohteille, jotka ovat olennaista vapaa-ajan vietyssä. Kysymys olisi ehkä pitänyt muotoilla eri tavalla.

Kukaan tytöistä ei kokenut tyttöryhmällä olleen merkitystä perhe-elämälle. Tyttöjen mukaan perheistä on toki joskus puhuttu, mutta se ei ole juuri muuttanut heidän perhesuhteitaan. Kaikki eivät edes pitäneet mielekkäänä perheasioista puhumista.

”Perhe on mun mielestä semmonen asia, mistä ollaan puhuttu kaikkein vähiten. Se on ehkä jokaiselle vähän semmonen, että itelle on ainaki tosi iso kynnys kertoa siitä. Mutta oikeestaan kyllä se on opettanu vähän semmosta itsenäisyyttä siitä perheestä. Että on joku muuki paikka mistä voi saada semmosia ajatusmalleja ku perhe.”

Puolet tytöistä osasi suoraan sanoa tyttöryhmällä olleen merkitystä heidän ihmissuhteilleen. Kaikki tytöt olivat sitä mieltä, että ystävydestä ja muista ihmissuhteista on ollut paljon puhetta ja he pitivät sitä tärkeänä aiheena. Osa tytöistä koki, että muista ryhmän jäsenistä on tullut heille entistä läheisempiä, kun taas osa oli sitä mieltä, että muiden tyttöjen kanssa ollaan vain tyttöryhmässä eikä heistä ole saatu uusia ystäviä. Osa koki saaneensa ryhmästä vinkkejä välien selvittelyyn. Yksi tyttö oli muuttanut suvaitsevaisemmaksi erilaisia ihmisiä kohtaan, mikä helpotti kaveriporukassa olemista. Myös itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymisen koettiin helpottaneen ihmissuhteiden luomista ja ylläpitämistä.

”...ehkä mun mielestä se on helpottanu sitä kavereitten kanssa oloa ku on oppinu tuntemaan itteään ni ei oo tarvinnu enää aatella et pitäs muuttua joksiki tai, että no minkähänlaisena noi pitää.”

Tyttöjen mukaan myös elämäntavat ovat olleet paljon esillä tyttöryhmässä. Kaikki tytöt olivat sitä mieltä, että tyttöryhmän aiheet ovat saaneet heitä pohtimaan omia elämäntapojaan, mutta kaikkien kohdalla tämä ei ollut johtanut ajatustasoa pidemmälle. Osa tytöistä oli muuttanut elämäntapojaan tyttöryhmässä olon aikana, mutta sen ei ajateltu johtuvan tyttöryhmästä. Kaksi tyttöä yhdisti elämäntapojen muutoksen tyttöryhmään.

”Vaikka niistä asioista periaatteessa tietää, mutta on kiva saaha semmosia neuvoja et ei riitä et vaan tiedostaa sen asian vaan pitää oikeesti tehdä jotai. Kuitenki on tarvinnu jonku vaan sanomaan niistä asioista.”

Kolme tytöistä koki saaneensa tyttöryhmästä tukea aikuistumiseen ja itsenäistymiseen. Kaikkien mielestä aiheesta oli keskusteltu, mutta kolmen mielestä ryhmä ei ollut vaikuttanut heidän itsenäistymiseensä. Näin vastanneet kokivat, etteivät ole tarvinneet tukea kyseiseen asiaan ryhmältä ja aikuistuminen on saattanut johtua muista asioista. Yksi tyttö kertoi olleensa melko ”kersa” ennen tyttöryhmään tuloa. Tulevaisuudesta puhuminen oli saanut yhden tytön tuntemaan, että hän on nyt paljon valmiimpi muuttamaan pois kotoa ja aloittamaan itsenäistä elämäänsä. Yksi tyttö koki saaneensa tyttöryhmästä paljon tukea omalle ajattelulle ja mielipiteille sekä omalle tavalle elää ja olla.

”...tosi paljon on saanu tukea semmoselle omalle ajattelulle et ei tarvi aatella et vaikka jostai muualta sanotaan et pitää hakee yliopistoon ja nopeesti ammattiin ja perhe sen ja sen ikäsenä. Sieltä on saanu oikeesti tukea siihen, että ajattele nyt ite ja mikä ittestäs tuntuu parhaalta.”

Tyttöryhmällä oli monenlaisia merkityksiä näille lukion tytöille. Tärkeimpänä asiana tytöt pitivät luottamuksellisesti puhumista ikätovereidensa kanssa. Suurta roolia näyttelivät myös itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittyminen sekä koulunkäynnin helpottuminen. Tämän perusteella voi ajatella, että tyttötoiminta tulevaisuuttaan pohtivien lukiolaistyttöjen keskuudessa on tärkeää myönteisen minäkuvan ja tyydyttävien ihmissuhteiden kehittymisen sekä itsenäistymisen kannalta.

7.3 Minä ja muut tytöt

Tämän otsikon alle on koottu tyttöjen ajatuksia heidän omasta roolistaan ryhmästä, ryhmän ilmapiiristä ja luottamuksellisuudesta sekä toisista tytöistä. Kaikki tytöt osasivat hyvin kuvaila omaa rooliaan ryhmässä. Suurin osa heistä piti itseään aktiivisena ja äänekkäänä, kun taas pari koki olevansa muita hiljaisempia ja enemmän sivusta seuraajia. Kaikkien tyttöjen mukaan ryhmässä on kuitenkin kaikille kuudelle tytölle

tilaa ja kaikilla on siellä mahdollisuus puhua jos haluaa. Erilaisuutta pidettiin rikkautena.

Kaikki tytöt kokivat, että tyttöryhmässä vallitsee hyvä ja positiivinen ilmapiiri. Ryhmässä on mukava olla ja kaikki ovat sinne tervetulleita. Tyttöjen välistä yhteishenkeä kuvailtiin vahvaksi. Luottamus-sana tuli esille jokaisen tytön vastauksessa. Yksi tyttö pohti, mistä hyvä yhteishenki voisi johtua:

”No jos me ollaan kaikki kiinnostuttu jokseenki samoista asioista ja jokseenki sillee tai sitte me ollaan tosi suvaitsevaista porukkaa ja sillee avarakatseisia.”

Ennen kuin tyttöryhmä käynnistyi, kaikki tytöt tiesivät toisensa, mutta kaikkien kanssa ei oltu vietetty aikaa koulun ulkopuolella. Osa tytöistä oli ystäviä keskenään jo ennen ryhmää. Melkein yhden lukuvuoden ryhmätoiminnan jälkeen tytöt olivat edelleen sitä mieltä, että muista tytöistä ei ole tullut heille ystäviä eikä heidän kanssaan juuri vietetä vapaa-aikaa. Heidän mukaansa toisiin tyttöihin oli kuitenkin ryhmässä tutustuttu paremmin ja heistä oli saattanut tulla hieman läheisempiä, ikään kuin parempia koulukavereita. Tyttöillä oli toisia tyttöjä kohtaan aluksi ennakkoluuloja, jotka olivat nyt tutustumisen myötä muuttuneet.

”Sit on sitä toisen ajattelumaailmaa ni ehkä nyt ymmärtää vähän paremmin ku tuntee paremmin.”

Joulun jälkeen ryhmä täydentyi kahdella uudella tytöllä. Tämä aiheutti jännitystä ja pientä vastarintaa sekä alkuperäisissä että uusissa ryhmän jäsenissä. Tyttöjen mukaan ryhmähenki kuitenkin pysyi edelleen samana ja uudet tytöt otettiin vastaan myönteisellä asenteella. Uudet tytöt kokivat päässeensä heti mukaan ryhmään ja kokivat tulleensa hyväksytyiksi.

Kysyttäessä tyttöryhmän pelisäännöistä tyttöjen vastaukset olivat melko yhteneviä. Ryhmältä ja muilta tytöiltä odotettiin luottamusta, vaitioloa, suvaitsevaisuutta, tasa-vertaisuutta ja kunnioitusta sekä tilan antamista jokaiselle.

”...ehkä se et kaikki sais olla semmosia ku oikeesti on et kellekään ei tulis mitää paineita siitä et pitäs olla jonkinlainen.”

”Että mun mielestä vois vähän suvaitsevainen olla. Et jos mää tykkään jostaki ja joku haukkuu sen pystyyn ni ei se tunnu kivalta.”

Kaikki tytöt kokivat, että ryhmässä on luottamuksellinen ilmapiiri ja heidän mukaansa siellä voi puhua lähes kaikesta. Tyttöjen mielestä ryhmässä voi avautua henkilökohtaisimmistakin asioista, mutta jokaisella oli kuitenkin mielessään asioita, mistä he eivät haluaisi muille tyttöryhmäläisille kertoa. Näitä asioita olivat esimerkiksi perhesuhteet, riidat ystävien tai poikakaverin kanssa sekä ihastumiset. Yksi tyttö kertoi vaikenemisen syistä näin:

”Mutta sitte tavallaan ku niitten ihmisten kanssa on siellä tyttöryhmässä ja sitte ku niitten kanssa on täällä koulussa ni ei voi ihan kaikesta ei halua kertoa. Se kuitenkin et jos ne tietää asioita ni se tavallaan vaikuttaa niitten suhtautumiseen. Ku se ei oo ihan sellanen, että meitä yhdistäis vaan se tyttöryhmä ni sen takia kaikkia ei ainakaa vielä halua kertoa.”

Teoriaosiossa esittelin ryhmien kehitysprosessia Tuckmanin *forming-storming-norming-performing-adjourning* –mallin avulla (luku 3.4.2 Ryhmän kehitysprosessi, s. 15). Käytin tätä mallia hyväkseni pohtiessani lukion tyttöryhmän kehitystä. Tyttöjen kokemusten perusteella tyttöryhmässä on käyty läpi kaikki edellä mainitut kehitysprosessin vaiheet. Lukion tyttöryhmän *muotoutumisvaiheessa* tytöillä oli aluksi ennakkoluuloja ja odotuksia sekä toisiaan että ryhmätoimintaa kohtaan. Koulukuraattori oli keskeisessä roolissa ryhmän kehityksen ensimmäisessä vaiheessa, jossa muun

muassa sovittiin pelisäännöistä sekä suunniteltiin tulevaa toimintaa. Tyttöjen kokemusten perusteella ryhmän *kuohuntavaihe* jäi melko lieväksi. Kapinointia ei juuri ollut havaittavissa, vaan tytöt hakivat sopuisasti omaa paikkaansa ryhmässä. Tyttöjen kokemusten mukaan *normittamisvaiheeseen* päästiin melko pian. Tyttöryhmä kiinteytyi nopeasti ja tytöt oppivat luottamaan toisiinsa sekä tekemään yhteistyötä. Ryhmäläisten kokemusten perusteella tyttöryhmä oli tutkimushetkellä *suoritusvaiheessa*. Kaikki tytöt olivat löytäneet paikkansa ryhmässä, tyttöjen välinen yhteishenki koettiin vahvaksi ja ryhmätoiminta palveli tyttöryhmän tavoitetta. Viimeinen ryhmän kehitysprosessin vaihe eli *hyvästelyvaihe* on lukion tyttöryhmällä vielä edessäpäin.

7.4 Kerrotaan se kuvin – voimauttavan valokuvan projekti

Yksi mieleenpainuvimmista kokemuksista tyttöryhmän toiminnassa tytöille tuntui olevan voimauttavan valokuvan projekti, joka toteutettiin yhteistyössä etsivän nuorisotyöntekijän kanssa. Tässä osiossa esitellään tyttöjen ajatuksia valokuvaprojektista ja sen merkityksestä heille.

Eniten tytöt pitivät projektissa siitä, että he saivat itse päättää missä ja minkälaisia kuvia heistä otettaisiin.

”No se ku se ku mä sain tietää siitä ni mä innostuin siitä tosi paljon.

Mutta mää en jotenki osannu aatella, että niistä voi tulla et voi oikeesti kuvata ihan mitä vaan. Mutta sitte ku sai tehdä niitä omia kuvia ni kyllä niistäki tuli sitte itelle semmosia taideteoksia.”

”Seki oli ehkä vähän semmosta, että sai ettiä itsestään tai sai niin ku tustua itteensä.”

Tytöt olivat innokkaita kertomaan omista kuvaushetkistään. Tyttöillä oli selvä mielikuva siitä, missä he halusivat itseään kuvattavan ja miltä he halusivat kuvissa näyt-

tää. He halusivat ikään kuin välittää kuvien avulla viestiä joko menneisyydestään tai nykyisestä elämästään ja niihin liittyvistä ”taisteluista”. Yksi tytöistä halusi ottaa kuvia niin sanotussa laitospöytäympäristössä, mikä muistutti häntä vuosien takaisesta elämäntilanteesta. Jotkut tytöt halusivat kuvissaan tuoda esiin omia luonteenpiirteitään tai niiden vastakohtia. Yksi tyttö kertoi mustasta kaavusta ja tummasta silmämeikistä, joiden avulla rakennettiin ”drama queen”-kuvia. Myös matematiikka pääsi osaksi voimauttavan valokuvan projektia:

”...pitkän matikan nelonen analyyttinen geometria lähti mukkaan koska tota nii justii tuo matikka sen kanssa on ollu niin naimisissa viime aikoina. Mää aattelin et mun on pakko saaha niihin kuviin se analyyttinen geometria ku se oli niin tuskien taival se kurssi.”

Omien valmiiden kuvien näkeminen aiheutti tytöissä monenlaisia reaktioita. Enimmäkseen omiin kuviin oltiin tyytyväisiä ja niiden koettiin parantavan itsevarmuutta. Osa tytöistä löysi kuvien avulla itsestään uusia puolia ja ominaisuuksia. Jotkut olivat halunneet kuvien avulla tuoda esiin omaa sisintään siinä myös onnistuen. Osa tytöistä pohti valokuvaprojektin antia melko pintapuolisesti, lähinnä ulkonäköön liittyviä asioita, kun taas osa pohti sen syvällisempiäkin merkityksiä.

”No ehkä kaikista yllättävintä oli et sai tommosia noinki hyviä kuvia tai sillee ku tuns ittesä itsevarmemmaks ku oli nätisti kaikki hiukset ja meikki.”

Voimauttavan valokuvan projektia pidettiin ainutlaatuisena ja antoisana kokemukse-
na. Sillä koettiin olevan myönteisiä vaikutuksia itsetuntoon, etenkin ulkonäköön liittyvään. Osa tytöistä ajatteli laittaa kuvia näyttille tai antaa lahjaksi ja osa aikoi säilyttää niitä omana ilonaan.

”Ne on vähän niin ku ittelle semmonen aarre et ei halua jaella niitä...”

Kuusela (2009) on tehnyt opinnäytetyön valokuvan käytöstä sosiaalisen vahvistamisen välineenä Tyttöjen olohuone –projektissa. Hänen tutkimuksessaan valokuvan käytön innoittajana toimi Miina Savolaisen kehittämä voimauttavan valokuvan menetelmä, johon myös lukion tyttöryhmän valokuvaprojekti pohjautui. Kuuselan mukaan tyttöjen kokemukset valokuvaprojektista olivat mieleenpainuvia. Kuvien todettiin vaikuttaneen siihen, miten tytöt suhtautuivat itseensä. Omien onnistuneiden kuvien sekä muiden ihmisten positiivisen palautteen koettiin lisänneen tyttöjen itsetuntoa. (Kuusela 2009, 39, 41.) Lukion tyttöryhmäläisten ajatukset valokuvasta itsetuntemuksen ja itsetunnon vahvistajana olivat samanlaisia kuin Kuuselan tutkimuksen tytöillä.

7.5 Koulukuraattori – yksi meistä

Tämän otsikon alle on koottu tyttöjen ajatuksia koulukuraattorista ryhmänohjaajana. Tyttöjen mielestä kuraattori on ryhmän koossapitäjä, joka luo ryhmään yhteishenkeä ja tuo siihen omaa tietämystään ja kokemustaan asioista. Tyttöjen mukaan kuraattori kuuntelee ja neuvoo heitä sekä toimii ikään kuin tukihenkilönä. Tytöt eivät pitäneet kuraattoria ryhmän johtajana vaan ennemminkin yhtenä heistä.

”...äkkiseltään katottuna vois niin ku kuvitella et se on yks meistä.”

Tyttöjen mukaan ryhmä ei pystyisi toimimaan ilman kuraattoria. He kokivat, että kuraattorilla on suuri vaikutus heihin ja ryhmän toimintaan. Kuraattoria pidettiin positiivisena ja iloisena ihmisenä, joka aidosti kuuntelee sekä esittelee uusia näkökulmia asioihin. Häntä pidettiin myös tärkeänä aikuisena.

”...kyllä se on meille semmonen aikuinen...”

Koulukuraattorin toimintaan oltiin pääosin todella tyytyväisiä ja kehittämis ehdotuksia tuli tytöiltä vain vähän. Neljä tyttöä halusi säilyttää kuraattorin toiminnassa kaiken

ennallaan. Yksi tyttö oli sitä mieltä, että kuraattori voisi vielä enemmän olla itse äänessä ja ottaa kantaa. Yhden tytön ehdotus kohdistui lähinnä ryhmän toimintaan, ei niinkään kuraattoriin:

”No ehkä välillä jos jotain ni ehkä semmosia tehtäviä et voi niin ku tavallaan vaikka mielipiteitä jostain tai niitä omia tuntemuksia ni voi niin ku muutenki esittää ja ilmasta ku puhumalla.”

7.6 Risuja, ruusuja ja toiveita

Tässä viimeisessä tutkimustulosten osiossa tuodaan esiin tyttöjen antamaa palautetta tyttöryhmän toiminnasta sekä heidän toiveitaan ryhmän jatkon suhteen.

Kaikki kuusi tyttöä olivat sitä mieltä, että ryhmän puheenaiheet ovat olleet heidän ikäisilleen ajankohtaisia ja sopivia. Vaikka kaikkien juttujen, esimerkiksi päihteiden, ei koettu koskettavan itseä, aihetta pidettiin kuitenkin tärkeänä.

”Et vaikka ei tavallaan itteä kosketa se aihe ni sit se opettaa niin ku semmosta et miten iso asia se voi olla jolleki toiselle.”

Yksi tytöistä koki, että elämäntavoista on ollut jo ehkä vähän liikaakin puhetta. Sen sijaan itsenäistymisestä ja ihmissuhteista toivottiin lisää aiheita. Yksi tyttö korosti ihmissuhteista puhumisen tärkeyttä, koska hänen mielestään ne ovat välillä elämäkin suurempi asia. Yksi tyttö toivoi, että tyttöryhmässä puhuttaisiin enemmän seurustelusta.

”No siellä on ollu hirveesti puhetta et pitäs puhuu kaikkia seurustelu juttuja, mutta ei oo kyllä kertaakaan puhuttu. Mua just vaan jotenki ärsyttää välillä ku siellä on semmonen aihe, että ei me tarvita mitään miehiä taikka sillee.”

Tärkeänä pidettiin myös sitä, että puhuttaisiin enemmän tyttöjen naisihanteesta:

”Ehkä sitä niin ku ku kaikki tytöt ihailee sitä laihuutta ni siitä pitäis puhua enemmän sille et kaikki tytöt tajuais et ei ne mallit oikeesti niin laihoja oo eikä ihmisten tarvikaa olla. Ku media, oikeestaan media haluais, että kaikki ihmiset ois niin laihoja ja sellasia kukkakeppejä.”

Kysyttäessä ryhmän toiminnoista tytöille tuli mieleen ainakin rentoutumisharjoitus, luonteenpiirrekortit, oman elämänpuun maalaaminen ja tietysti Nuottavalmennusjakso läheisessä nuorisokeskuksessa. Näistä kaikista pidettiin, erityisesti Nuotasta, koska se mahdollisti irtioton tavallisesta kouluarjesta sekä uusien asioiden kokeilemisen. Yhden tytön mukaan välillä pitäisikin olla jotain ”extraa” ja jossain muualla kuin oppilaskunnan huoneessa. Yhden tytön mielestä luonteenpiirrekortit olivat kivoja, koska ne toivat omat vahvuudet esille. Yksi tyttö piti monisteiden täyttämistä uuvuttavana. Luovien menetelmien ajateltiin toimivan oman ajattelun tukena:

”No mun mielestä kaikki piirtäminen ja tällöinen on hyviä vähän niin ku se valokuvaus juttuki oli et saa tavallaan ne omat ajatukset johonki ja sit niistä saa kertoa niin paljon ku halua.”

Vaikka ryhmässä tehdyistä toiminnoista pidettiin, koettiin puhuminen kuitenkin tekemistä tärkeämmäksi. Neljän tytön vastauksista tuli selvästi esille, että puhumista kaivattiin enemmän, koska kaikki toiminta ei välttämättä ole itselle mieluista.

Kaikki tytöt toivoivat tyttöryhmälle jatkoa. Suurin osa halusi ryhmän pysyvän hengissä koko lukion ajan. Yksi tytöistä pohti, kävisikö hän tyttöryhmässä enää lukion viimeisenä vuonna, kun kirjoitukset alkavat. Eräs toinenkin tyttö toivoi ryhmän jatkuvan ainakin lukion toisen vuoden loppuun saakka. Tytöt ajattelivat ryhmän jatkuvan niin kauan, kun he kokevat sille tarvetta.

*”Ikinä ei voi asioita käsitellä valmiiksi et kyllä siinä riittää aiheita tai sil-
lai.”*

Koulukuraattoria pidettiin sopivana ryhmänohjaajana. Osa ei voinut kuvitella ketään muuta siihen tehtävään. Miehiä ja opettajia ryhmään ei haluttu. Osa piti myös etsivää nuorisotyöntekijää kelpona ryhmän vetäjänä. Jotkut toivoivatkin häntä kuraattorin rinnalle toiseksi ryhmänohjaajaksi.

”Ois ihan mukavaa, että täällä ois kaks semmosta aikuista.”

Ryhmätoimintaan ei juuri toivottu suuria muutoksia. Vain yksi tyttö mainitsi puhumisen ja tekemisen kultaisesta keskitiestä. Asiantuntijoiden tietoisuutta ei juuri kaivattu, mutta elämäkokemukset esimerkiksi kiusaamisesta ja mielenterveysongelmista koettiin kiinnostavina. Myös voimauttavan valokuvan kaltaiset projektit olivat tervetulleita.

Noin puolet tytöistä oli sitä mieltä, että ryhmään voisi tulla uusia jäseniä, mutta heitä ei kuitenkaan erityisesti toivottu. Toisen puoliskon mukaan tyttöryhmään ei haluttu uusia jäseniä, koska ryhmä kasvaisi liian suureksi. Yhden tytön mielestä ryhmässä ei olisi enää tilaa kertoa omista asioistaan, jos siihen otettaisiin uusia jäseniä. Myös tyttöryhmän idean pelättiin muuttuvan uusien jäsenien myötä.

*”Mun mielestä saa tulla uusia jos niin ku pari uutta ettei se ryhmä kasva
liian suureks. Ja sillai, että tuo ryhmän idea pysyy samana. Että ei mit-
tää semmosta et en haluu tosta mitää semmosta iltapäiväkerhoa tai
semmosta.”*

Haastattelujen lopuksi tyttöjä pyydettiin vielä kertomaan tyttöryhmässä olemisen hyödyistä ja haitoista. Seuraavaan taulukkoon on koottu suoria lainauksia tyttöjen mainitsemista hyödyistä ja haitoista.

HYÖDYT	HAITAT
<i>"tullu semmoseks positiivisemmaks ihmiseksi"</i> <i>"ei niin ku rupee patoutumaan ne kaikki mitä siellä voi purkaa"</i> <i>"oman itsetunnon vahvistaminen ja paikan löytäminen"</i> <i>"saanu niitä hyviä neuvoja elämää varten, nykyistä ja tulevaa"</i> <i>"saanu välillä vaan jakaa sitä raivoa sitä koulunkäyntiä kohtaan"</i> <i>"sillee rento ja mukava keskustella"</i> <i>"jatkuva semmonen tuki"</i> <i>"hyväksyny erilaisuuden paremmin"</i>	<i>"no ehkä vapaa-ajan vähentyminen"</i> <i>"välillä aattelee et jotkut ryhmän ulkopuolella aattelee et minäköhän ne nyt pitää itteään ku on tommosessa ryhmässä mut kyllä siitä on ollu niin paljon iloa et ihan sama mitä muut ajattelee"</i> <i>"ehkä se, että on ite sitte niin myöhään kotona"</i>

Tyttöryhmän hyödyt olivat siis tyttöjen mielestä huomattavasti suuremmat kuin haitat. Tyttöjen kokemuksista voi päätellä, että ryhmätoiminta on saanut aikaan monia positiivisia muutoksia tyttöjen elämässä. Tärkeimpinä hyötyinä pidettiin asioiden jakamisen tuomaa helpotusta, itseensä tutustumista ja itsetunnon vahvistumista sekä sosiaalisten taitojen kehittymistä. Mainitut haitat liittyvät lähinnä vain siihen päivään, jolloin tyttöryhmä kokoontuu. Lukion tyttöryhmä tuntui olevan kaikille koululle tytölle tärkeä asia, josta ei haluttu luopua.

8 POHDINTA

8.1 Tutkimuksen johtopäätökset

Tässä johtopäätösten luvussa pyrin tuomaan esiin vastauksia asettamiini tutkimuskysymyksiin, joita oli yhteensä kolme. Ensimmäinen tutkimuskysymys liittyi lukiolaistytöjen kokemuksiin ryhmän merkityksistä, toinen tytöiltä saatuun palautteeseen ryhmätoiminnasta ja kolmas vertaisryhmätoiminnan tarpeellisuuteen koulukuraattorin työssä.

Tutkimustulosten perusteella lukion tyttöryhmä merkitsi sen jäsenille paikkaa, jossa voi avoimesti ja luottamuksellisesti puhua lähes kaikista asioista. Tyttöjen mielestä asioiden jakaminen ja niiden käsitteleminen yhdessä helpotti omaa oloa. Tyttöryhmää pidettiin jatkuvana ja säännöllisenä tukimuotona, jonka koettiin vaikuttaneen moniin elämän eri osa-alueisiin. Tytöt kokivat, että tyttöryhmässä on rento ilmapiiri, jossa voi tuntea olevansa hyväksytty omana itsenään. Useampi tyttö oli sitä mieltä, että tyttöryhmän ansiosta hän on tutustunut paremmin itseensä ja hyväksynyt itsensä sellaisena kuin on, hänen itsetuntonsa on parantunut ja hän on oppinut löytämään paikkansa esimerkiksi koululuokassa ja sosiaalisissa tilanteissa.

Tyttöryhmällä ajateltiin olleen eniten merkitystä sosiaalisille suhteille sekä koulunkäynnille. Osa koki saaneensa ryhmästä uusia kavereita ja sosiaalisten taitojen kehittymisen todettiin helpottaneen kanssakäymistä myös muissa ihmissuhteissa. Tytöt kertoivat oppineensa ryhmässä esimerkiksi avoimuutta, suvaitsevaisuutta, keskustelutaitoja, toisten ja itsensä kunnioitusta sekä sitä, kuinka ilmaista omia mielipiteitään. Melkein kaikki tytöt pitivät tyttöryhmää merkittävänä heidän koulumotivaationsa ja koulussa jaksamisensa kannalta. Tytöt kokivat kouluasioista puhumisen lieventäneen kouluun liittyvää stressiä, jota jokainen tyttö myönsi joskus potevansa. Tyttöryhmän ajateltiin olleen merkitystä paljon myös itsenäistymiselle ja aikuistumiselle. Osa tytöistä koki olevansa nyt aikuismaisempi ja valmiimpi muuttamaan pois kotoa. It-

senäistyminen näkyi tytöissä myös ajattelun kehityksenä. Tyttöryhmän koettiin tuke-
neen omaa ajattelua ja sieltä oli saatu rohkeutta olla oma itsensä sekä tehdä asioita
omalla tavalla.

Tyttöryhmän toiminnassa erityisesti voimauttavan valokuvan projekti nousi esiin
mieleenpainuvana kokemuksena. Se oli kaikille tytöille uusi kokemus, jota pidettiin
mielenkiintoisena ja jännittävänä. Valokuvien ajateltiin vahvistaneen omaa itsetun-
toa, erityisesti ulkonäköön liittyvää. Valokuvausta pidettiin myös yhtenä keinona tu-
tustua itseensä, mutta myös tilaisuutena irrotella ja olla joku aivan muu. Kuvista tuli
tytöille omia aarteita ja taideteoksia.

Tyttöjen mielestä kaikki ryhmän puheenaiheet ovat olleet heidän ikäisilleen sopivia ja
ajankohtaisia. Lisää keskustelunaiheita toivottiin erityisesti ihmissuhteista, tulevai-
suudesta sekä naiseuden haasteista. Osa tytöistä piti ryhmässä käytetyistä luovista
menetelmistä toisia enemmän. Pari tyttöä toivoi ryhmään enemmän toiminnallisuut-
ta, kun taas suurin osa tytöistä halusi painopisteen olevan puhumisessa. Kouluku-
raattoria tytöt pitivät tärkeänä aikuisena, jota ilman ryhmä ei voisi toimia. Kuraatto-
rin ajateltiin olevan tukihenkilö ja aikuisen naisen esimerkki, jonka omia elämänko-
kemuksia, neuvoja ja kannustusta pidettiin arvokkaina.

Tytöillä ei juuri ollut kehittämisehdotuksia tyttöryhmän jatkoa ajatellen. Ryhmää pi-
dettiin tärkeänä ja sen haluttiin jatkuvan koko lukioajan, ainakin niin kauan kun tytöt
kokevat sille tarvetta. Tyttöryhmän toivottiin jatkuvan samalla porukalla ja samalla
vetäjällä.

Viimeinen tutkimuskysymykseni kohdistui ryhmätoiminnan tarpeellisuuteen kouluku-
raattorin työssä. Tämän lukion tyttöryhmän tytöt pitivät heidän ryhmätoimintaansa
erittäin tärkeänä ja merkityksellisenä. Ryhmätoiminnalla oli myönteisiä vaikutuksia
muun muassa omaan itsetuntoon ja itsensä hyväksymiseen, sosiaalisiin taitoihin ja
muiden ihmisten kanssa toimimiseen, koulussa jaksamiseen ja olemiseen sekä it-
senäistymiseen.

Mielestäni tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että ryhmätoiminta lasten ja nuorten parissa koulukuraattorin työssä on tarpeellista ja hyödyllistä. Yksilötyö on toki tärkeää sekin, mutta ryhmätoiminnalla voisi olla joillekin oppilaille ja opiskelijoille vielä suurempi hyöty. Tutkimustulosten perusteella lukion tyttöryhmän toimintaa tulisi ehdottomasti jatkaa, mutta mielestäni koulukuraattorin vetämästä ryhmätoiminnasta olisi varmasti hyötyä myös muille ikäluokille, sekä tytöille että pojille. Uskon, että tarvetta lukion tyttöryhmän kaltaiselle toiminnalle olisi jokaisessa kuraattorin työkunnassa. Ymmärrän kuitenkin, että useamman kunnan alueella työskentelevän kuraattorin työajan puitteissa on mahdotonta järjestää ryhmätoimintaa kaikille sitä tarvitseville.

Mielestäni koulun työntekijät ovat tärkeässä asemassa mitä tulee lasten ja nuorten käytös- ja tunne-elämän häiriöiden havaitsemiseen. Opettajat ja esimerkiksi koulukuraattori ovat usein ensimmäisiä, jotka huomaavat lapsen tai nuoren poikkeavan käytöksen. Siksi uskon, että koulun sisällä toteutettava ryhmätoiminta voisi olla tehokas menetelmä lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja mielenterveyden tukemisessa. Etenkin sellaiset lapset ja nuoret, joilla on jo havaittu poikkeavaa käytöstä tai jotka ovat vaarassa syrjäytyä vertaisryhmästä, voisivat hyötyä koulukuraattorin tai jonkun muun tahon järjestämästä ryhmätoiminnasta. Uskon, että vertaisryhmätoiminta opettaisi kaikille lapsille ja nuorille, ikään ja sukupuoleen katsomatta, tärkeitä sosiaalisia taitoja: kuinka olla vuorovaikutuksessa, kuinka toimia erilaisten ihmisten kanssa sekä kuinka luottaa omiin kykyihinsä ja olla oma itsensä ja myös hyväksyä muut sellaisena kuin he ovat. Ryhmätoiminta tarjoaisi myös tilaisuuden käsitellä kuhunkin ikävaiheeseen liittyviä kehityskriisejä, joita varmasti kaikki tytöt ja pojat sisimmässään pohtivat.

Mieleeni tuli muutamia jatkotutkimusaiheita. Voisi olla mielenkiintoista tehdä samankaltainen tutkimus uudelleen samasta lukion tyttöryhmästä sen lopetusvaiheessa. Olisivatko samat tytöt vielä samaa mieltä asioista puolentoista vuoden päästä, kun suurin osa heistä valmistuu ylioppilaiksi? Tutkimus voitaisiin myös uusien vuosien

päästä, jolloin tutkimuksen kohteena olisi uusi lukion tyttöryhmä. Kokisivatko he ryhmän yhtä merkitykselliseksi kuin tähän tutkimukseen osallistuneet tytöt? Mieleeni tuli myös ajatus lukion poikaryhmästä. Jos olisi sellainen, mitä he siitä ajattelisivat? Myös vastaavanlaisen kuraattorijohtoisen vertaisryhmätoiminnan tutkiminen alakoulussa voisi olla antoisaa.

8.2 Itsearviointia

Opinnäytetyöprosessi oli pitkä ja ajoittain raskas. Tutkimuksen toteuttamisessa yksin oli sekä hyvät että huonot puolensa. Yksin tehdessä ei tarvinnut sovittaa yhteen moneen ihmisen aikatauluja, vaan sai edetä omaan tahtiin. Tämän koin kuitenkin myös haastavaksi, sillä ei ollut ketään kenen kanssa olisi voinut peilata omia ajatuksiaan ja kokemuksiaan. Työtaakka olisi myös voinut olla pienempi kahdestaan tai kolmestaan tehdessä. Oli vaihteita, jolloin työ ei tuntunut etenevän ollenkaan, kun taas välillä virtaa olisi ollut vaikka muille jakaa.

Varsinkin opinnäytetyön aloittaminen oli hankalaa. Aiheen löydyttyä oli edessä teoriatiedon kerääminen. Mietin pitkään, mistä aiheista olisi tarkoituksenmukaista kirjoittaa. Lukion tyttöryhmä liittyi niin moneen asiaan: oli kyse tyttötyöstä, vertaisryhmätoiminnasta, vertaistuesta, koulukuraattorin työstä ja sitä myötä yleensäkin koulusta tukimuotona. Myös lukioikäisen kehitysvaiheesta ja nuoruusiän kriiseistä kertominen tuntui oleelliselta. Mielestäni opinnäytetyöni aihe on tärkeä ja ajankohtainen. Koulukuraattorin vetämä tyttötoiminta on ilmeisesti harvinaista eikä siitä ole tietoa saatavilla. Myös tieto muunlaisesta koulunsisäisestä vertaisryhmätoiminnasta on kiven alla. Uskonkin tämän tutkimuksen tarjoavan arvokasta tietoa vertaisryhmätoiminnan hyödyistä tutkimukseen osallistuneelle koulukuraattorille sekä muille toimijoille hänen työkunnissaan. Haluaisinkin kiittää kyseistä kuraattoria sekä koko lukion tyttöryhmää, joita ilman tämän tutkimuksen toteuttaminen ei olisi ollut mahdollista.

Koulukuraattorilla oli joitakin odotuksia tutkimuksen toteuttamisen ja etenkin sen tavoitteiden suhteen. Hänen toiveensa auttoivat minua muodostamaan olennaisimmat tutkimuskysymykset, joiden pohjalta oli helppo lähteä suunnittelemaan teema-haastattelurunkoja. Haastattelut sujuivat mielestäni hyvin, vaikka aikaisempaa kokemusta ei ollut minulla eikä haastateltavillakaan. Olen myös tyytyväinen saamiini tutkimustuloksiin. Mielestäni onnistuin saamaan vastauksia asettamiini tutkimuskysymyksiin. Jos nyt voisin tehdä jotain toisin, ehkä olisin voinut olla enemmän mukana tyttöryhmässä, jolloin olisin voinut hyödyntää enemmän omia havaintojani. Aikataulujen puolesta tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista. Minua olisi ehkä myös kiinnostanut kokeilla erilaisia tutkimusmenetelmiä, kuten eläytymismenetelmää, jolloin haastattelujen sijaan tytöt olisivat kirjoittaneet tarinan laatimani kehyskertomuksen pohjalta. Nykyisille tarinoille ei ollut käyttöä tutkimuksessa, mutta saamani palautteen mukaan niiden kirjoittaminen oli tärkeää tytöille itselleen.

Opinnäytetyön tekeminen oli minulle uudenlainen oppimiskokemus. Se opetti paljon sekä tutkimusmaailmasta että tutkittavasta aiheesta. Tajusin kuinka suuri merkitys koululla oikeasti onkaan nuoren elämässä. Koulu ei ole vain oppimista varten, vaan on tärkeässä asemassa myös esimerkiksi lasten ja nuorten sosiaalisten taitojen oppimisessa, nuoren identiteetin kehittämisessä sekä oman elämänpolun löytämisessä. Opin myös, kuinka hyvät mahdollisuudet juuri koululla on puuttua lasten ja nuorten ongelmiin. Koulu on yksi lasten ja nuorten tärkeimmistä yhteisöistä joka yhdistää kaikki samanikäiset saman katon alle. Koulun henkilökunta on siis avainasemassa lasten ja nuorten käytöksen havainnoimisessa ja siihen puuttumisessa. Opettajille ja muulle koulun henkilökunnalle tulisi tarjota tietoa paljon myös oppimisen ulkopuolisista vaikeuksista, joista lapset ja nuoret saattavat kärsiä. Tämä mahdollistaisi varhaisen puuttumisen sekä lasten ja nuorten että heidän perheidensä ongelmiin.

Toivon tämän opinnäytetyön tavoittavan kaikki tutkimukseen osallistuneet henkilöt sekä kyseisen lukion työntekijät. Toivon tutkimuksesta olevan hyötyä erityisesti siihen osallistuneelle koulukuraattorille, mutta myös kaikille muille lasten ja nuorten kanssa työskenteleville. Tämän tutkimuksen perusteella koulun järjestämä vertais-

ryhmätoiminta on ehdottomasti kokeilemisen arvoista. Parhaimmassa tapauksessa opinnäytetyöni rohkaisee muidenkin paikkakuntien koulukuraattoreja laittamaan työpanostaan vertaisryhmätoimintaan, esimerkiksi yläkoulun tai lukion tyttötoimintaan. Tarvetta kyseiselle toiminnalle olisi varmasti jokaisella paikkakunnalla Suomessa, kaikenikäisillä lapsilla ja nuorilla, sekä tytöillä että pojilla.

LÄHTEET

Aalberg, V. & Siimes, M. 2007. Lapsesta aikuiseksi. Nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Helsinki: Nemo.

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2003. Nuoren aika. 2. p., uud. p. Porvoo: WSOY.

Ahokas, M. 2010. Ryhmät ja niiden väliset suhteet. Teoksessa Arjen sosiaalipsykologia. Toim. E. Lindqvist & T. Sipilä. Helsinki: WSOYpro, 185-242.

Anttila, R., Eronen, S., Kallio, M., Kanninen, K., Kauppinen, L., Paavilainen, P. & Salo, S. 2005. Persoona 2 – Kehityopsykologia. 3. p., uud. p. Helsinki: Edita.

Anttila, R., Eronen, S., Kalakoski, V., Kallio, M., Kanninen, K., Kauppinen, L., Laarni, J., Lähdesmäki, M., Oksala, E., Paavilainen, P., Salo, S. & Stenius, M. 2006. Persoona 1 – Psykologian perusteet. 3.-5. p., uus. p. Helsinki: Edita.

Haasjoki, E. & Ollikainen, T. 2010. Mikä sun mieltä painaa? Kriisit nuoruudessa ja mielenterveyden tukeminen koulussa. Suomen Mielenterveysseura.

Hietala, T., Kaltiainen, T., Metsärinne, U. & Vanhala, E. 2010. Nuori ja mieli – koulu mielenterveyden tukena. Helsinki: Tammi.

Himberg, L. & Jauhiainen, R. 1998. Suhteita – Minä, me ja muut. Helsinki: WSOY.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. p., uud. p. Helsinki: Tammi.

Jarasto, P. & Sinervo, N. 1999. Murrosikäisen ja nuoren maailma. Jyväskylä: Gummerus.

Kalliola, T. & Lehtinen, L. 2008. KandaParhut - Toiminnallinen pienryhmä nuoren naisen identiteettiä tukemassa. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma.

Kinanen, M. 2009. Surusäkki. Vertaisryhmätyöskentelyä lasten sururyhmille. Helsinki: Lasten keskus.

Koulukuraattori X X. 2011. Haastattelu 18.4.2011.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Kuusela, A. 2009. "Vähän kuin enkelit ois hukassa" – valokuva sosiaalisen vahvistamisen välineenä Tyttöjen olohuone –projektissa. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu, kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma.

L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki. Valtion säädöstietopankki Finlex. Viitattu 28.9.2011. [Http://www.finlex.fi](http://www.finlex.fi), ajantasainen lainsäädäntö.

L 21.8.1998/628. Perusopetuslaki. Valtion säädöstietopankki Finlex. Viitattu 28.9.2011. [Http://www.finlex.fi](http://www.finlex.fi), ajantasainen lainsäädäntö.

Lastensuojelun käsikirja. 2011. Oppilashuolto ja koulun sosiaalityö. Viitattu 23.9.2011. [Http://www.sosiaaliportti.fi](http://www.sosiaaliportti.fi), lastensuojelun käsikirja, työprosessi, ehkäisevä lastensuojelu, esimerkkejä ehkäisevän lastensuojelun toimintamuodoista, oppilashuolto ja koulun sosiaalityö.

Lipkin, E. 2009. Girl's studies. Berkeley, California: Seal studies.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2009. Keskinuoruuden kasvu ja kehitys – vanhempi nuoren kasvun tukena. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto.

Porio, A. & Porio, I. 2002. Ystävä auttaa. Opas lähimmäiselle. Helsinki: Kirjapaja.

Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.

Santala, A. 2004. Tyttöryhmä – halun ja vastarinnan kilpakenttä. Tyttöjen kokemuksia vuorovaikutteisesta tyttöryhmästä. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu, diakoninen sosiaali-, terveystyö- ja kasvatustieteiden koulutusohjelma, sosiaali- ja kasvatustieteiden osasto.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. p., uud. p. Helsinki: Tammi.

Savolainen, M. 2008. Maailman ihanin tyttö. Helsinki: Blink Entertainment Oy.

Strandell, H. 2010. Etnografinen kenttätyö: lasten kohtaamisen eettisiä ulottuvuuksia. Teoksessa Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Toim. H. Lagström, T. Pösö, N. Rutanen & K. Vehkalahti. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 92-112.

Suomen nuorisokeskukset. 2011. Nuotta-valmennus – ennaltaehkäisevää nuorisotyötä. Viitattu 22.9.2011. [Http://www.suomenuorisokeskukset.fi](http://www.suomenuorisokeskukset.fi), palvelut, nuotta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL. 2011. Oppilas- ja opiskelijahuollon palvelukuvaus. Viitattu 23.9.2011. [Http://www.thl.fi](http://www.thl.fi), aiheet, lapset, nuoret ja perheet, kasvun kumppanit -verkkopalvelu lasten hyvinvointia vahvistamassa, lasten, nuorten ja perheiden palvelut, oppilas- ja opiskelijahuolto.

Turunen, K. 2005. Ikävaiheiden kriisit. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

Tyttötyö. n.d. Viitattu 11.10.2011. [Http://www.tyttötyö.fi](http://www.tyttötyö.fi), sukupuolisensitiivisyys, tyttötyö.

Uusitalo, T. 2007. Nuoruusajan yksinäisyys. Teoksessa Helposti särkyvää. Nuoren kasvun turvaaminen. Toim. K. Määttä. Helsinki: Kirjapaja, 23-37.

LIITTEET

Liite 1. Tyttöjen teemahaastattelurunko

1. Ryhmään hakeutuminen

- Miksi tulit tyttöryhmään?
- Miten sait tiedon tyttöryhmästä?
- Millaisia ennakko-odotuksia sinulla oli ryhmästä?

2. Ryhmässä oleminen

- Miten tyttöryhmä lähti sinun osaltasi käyntiin? Millaisia ajatuksia sinulla oli ryhmän toiminnasta ensimmäisen kerran jälkeen?
- Mitä olette tehneet ryhmässä? Mitkä ovat sinun mielestäsi yleisimmät puheenaiheet?
- Millainen on sinun roolisi ryhmässä? Oletko aktiivinen ja kaikessa mukana vai enemmänkin sivusta seuraaja ja kuuntelija?
- Millainen ilmapiiri ryhmässä mielestäsi on? Miten koet toiset tytöt?
- Miten koet ryhmän luottamuksellisuuden, voiko siellä puhua kaikesta?

Nuotta-valmennus:

- Mitä ajattelet Nuotta-reissusta, mitä se sinulle merkitsi?
- Mistä erityisesti pidit?
- Muuttiko reissu jotenkin teitä ryhmänä/teidän tyttöjen välisiä suhteita?

Voimauttava valokuva:

- Mitä ajattelet voimauttavan valokuvan projektista, mitä se sinulle merkitsi?
- Mistä erityisesti pidit?
- Löysitkö itsestäsi uusia puolia projektin myötä? Millaisia?

3. Ryhmän merkitys

- Mitä tyttöryhmään kuuluminen sinulle merkitsee? Miksi ryhmä on sinulle tärkeä?
- Miten ryhmä on vaikuttanut sinun elämääsi? Onko jokin asia elämässäsi muuttunut tyttöryhmän ansiosta?

- Oletko itse muuttunut ryhmässä olon aikana, miten? Oletko esim. löytänyt itsestäsi uusia vahvuuksia, oletko kehittynyt sosiaalisissa taidoissa tms? Ajatteletko joistakin asioista nyt eri tavalla?
- Mihin asioihin olet saanut tukea tyttöryhmästä? Millaista? (koulunkäynti, vapaa-aika, perhe-elämä, ystävyysuhteet ja muut ihmissuhteet, elämäntavat, aikuistuminen ja itsenäistyminen)

4. Koulukuraattori ryhmän ohjaajana

- Millaisena näet koulukuraattorin roolin ryhmässä? Mitä kuraattori siellä tekee?
- Miten kuraattori voi vaikuttaa ryhmän toimintaan ja teihin tyttöihin?
- Onko sinulla toiveita kuraattoria kohtaan? Voisiko jotain tehdä toisin/enemmän/vähemmän?
- Miten kuraattori on tukenut sinua ryhmässä?

5. Palautetta ryhmästä

- Millaista hyötyä ryhmästä on ollut sinulle?
- Onko ryhmässä olosta ollut jotain haittaa?
- Mihin haluat tukea ryhmältä ja kuraattorilta?
- Ovatko ryhmän puheenaiheet olleet sinulle ajankohtaisia? Mistä ryhmässä pitäisi puhua?
- Mistä toiminnoista olet erityisesti pitänyt? Mistä et ole pitänyt? Miksi? Mitä ryhmässä pitäisi tehdä?
- Ovatko ryhmäkokoontumisen ajankohta ja paikka olleet sinulle sopivia?

6. Toiveet jatkosta

- Kuinka kauan haluaisit tyttöryhmän jatkuvan? (esim. vain tämän kevään, lukion loppuun saakka...)
- Onko kuraattori sopiva ryhmän ohjaaja vai voisitko kuvitella jonkun muun vetävän ryhmää? Miksi?
- Haluaisitko ryhmätoiminnan jotenkin muuttuvan jatkossa? Miten?
- Toivoisitko ryhmään vierailijoita? Ketä ja miksi?
- Pitäisikö ryhmätoimintaa jatkaa samalla porukalla vai ovatko uudet jäsenet tervetulleita?

Liite 2. Koulukuraattorin teemahaastattelurunko

1. Lukion opiskelijahuolto

Kertoisitko lukion opiskelijahuollosta:

- Miten toteutetaan?
- Onko kehitettävää?
- Tapaako kuraattori jossain vaiheessa kaikki lukiolaiset henkilökohtaisesti/kahden kesken? (esim. lukion alussa)

2. Lukion tyttöryhmä

- Mistä idea tyttöryhmän perustamisesta lähti? Miksi ryhmä perustettiin?
- Miten homma lähti käyntiin? (markkinointi, tyttöjen yhteydenotot, ensimmäinen tapaaminen jne.)
- Mitkä ovat tyttöryhmän tavoitteet? Mitä ryhmätoiminnalla on tarkoitus saada aikaan?
- Onko sinulla tietoa tyttöjen ryhmään hakeutumisen syistä? Mitkä ovat näiden tyttöjen suurimmat ”vaikeudet”? (esim. koulunkäynti, sos. suhteet jne.?)
- Mitä tyttöryhmässä on tehty? (toiminnot, yleisimmät puheenaiheet jne.)
- Oletko huomannut tyttöjen kehittyvän jollain lailla ryhmässä olon aikana?
- Kertoisitko Nuotta-valmennuksesta: mikä oli sen tarkoitus, mitä tehtiin, miten tytöt suhtautuivat jne.
- Haluatko kertoa vielä jotain muuta tyttöryhmästä..?
- Millaisena näet tyttöryhmän/yleensäkin ryhmätoiminnan tulevaisuuden sinun työssäsi? (jatkuuko syksyllä, tuleeko ryhmiä lisää kenties eri ikäisille tai pojille → olisiko tarvetta enemmänkin?)

3. Opinnäytetyö lukion tyttöryhmästä

- Mitä tyttöjen haastatteluissa kannattaisi kysyä/mihin kannattaisi kiinnittää huomiota?
- Millaista hyötyä ajattelit opinnäytetyöstäni olevan sinun työllesi/koululle/kunnalle? Mihin saatua tietoa käytetään?

Liite 3. ”Minun tarinani” -ohjeistus

”Minun tarinani”

Toivon, että kirjoittaisit minulle tarinan tämänhetkisestä elämästäsi käyttäen apuna alla olevia apukysymyksiä. Tarinat tuovat opinnäytetyöhöni käytännön näkökulmaa lukiolaistyttöjen elämästä ja arjesta. Vain minä luen tarinasi ja sitten se hävitetään. Tässäkin tapauksessa minulla on vaitiolovelvollisuus. Tarinan pituuden päätät sinä itse. Tarina voi olla kymmenen lauseen tai vaikka muutaman sivun pituinen. Toivon kuitenkin, että yrittäisit vastata alla oleviin kysymyksiin. Tarinaan ei tarvitse laittaa omaa nimeä ja sen voi kirjoittaa joko käsin tai tietokoneella. Jos kirjoitat koneella, tarinan voi lähettää sähköpostiini tai voit tuoda sen minulle tulostettuna.

- ★ Millaista lukiossa opiskelu on sinulle ollut? Onko sinulla ollut vaikeuksia koulunkäynnin suhteen, millaisia? Saako opettajilta tukea koulunkäyntiin tai henkilökohtaisiin ongelmiin? Entäs kuraattorilta?
 - ♥ Onko tyttöryhmä vaikuttanut koulunkäyntiisi/auttanut koulussa jaksamisessa? Miten?
- ★ Miten vietät vapaa-aikaasi ja kenen kanssa?
 - ♥ Onko tyttöryhmä vaikuttanut vapaa-ajan tekemisiisi? Miten?
- ★ Millaiset välit sinulla on perheenjäseniisi? Mitkä asiat aiheuttavat ongelmia ja riitoja perheessä?
 - ♥ Onko tyttöryhmä vaikuttanut perhe-elämääsi? Miten?
- ★ Onko sinulla ystäviä? Mitä ystävät sinulle merkitsevät? Tunnetko joskus olevasi yksinäinen? Miltä se sinusta tuntuu?
 - ♥ Onko tyttöryhmä vaikuttanut ystävyysuhteisiisi tai muihin ihmissuhteisiin? Miten?
- ★ Mitä ajattelet omista elämäntavoistasi: Syötkö terveellisesti ja riittävästi? Harrastatko liikuntaa, millaista? Millainen on vuorokausirytmisi, nukutko riittävästi, oletko väsynyt? Käytätkö päihteitä, mitä ja kuinka usein? Mikä saa sinut käyttämään päihteitä?
 - ♥ Onko näistä asioista puhuttu tyttöryhmässä? Onko tyttöryhmässä oleminen saanut sinut muuttamaan elämäntapojasi? Miten?
- ★ Millaisia ajatuksia ja tunteita aikuistuminen ja itsenäisen elämän aloittaminen sinussa herättää? Pelottaako jokin asia tulevaisuudessa sinua, mikä?
 - ♥ Onko tyttöryhmästä saanut tukea aikuistumiseen ja itsenäistymiseen liittyviin asioihin? Millaista?
- ★ Missä haluaisit olla ja mitä haluaisit tehdä 10 vuoden kuluttua?

Näistä asioista voidaan puhua vielä haastattelussakin. Muuten haastattelussa keskitytään lähinnä tyttöryhmään liittyviin asioihin. Voit jo miettiä etukäteen seuraavia kysymyksiä: Miksi hakeuduit tyttöryhmään? Millainen merkitys ryhmällä on sinun elämässäsi? Onko elämäsi muuttunut tyttöryhmän ansiosta? Mitä toivot ryhmältä tulevaisuudessa?

Liite 4. Tyttöjen lupalomake

HEI SINÄ TYTTÖRYHMÄN JÄSEN!

Olen Essi Järvenpää ja opiskelen kolmatta vuotta sosionomiksi Jyväskylän ammatti-korkeakoulussa. Olen tekemässä opinnäytetyötä lukion tyttöryhmästä, johon Sinäkin kuulut. Toivon, että saan haastatella Sinua mm. tyttöryhmään hakeutumisen syistä, ryhmän toiminnasta sekä sen tärkeydestä ja merkityksestä Sinun elämääsi. Haastattelut ajattelin toteuttaa toukokuussa. Tarkempaa tietoa haastattelun ajankohdasta ja sisällöstä annan Sinulle myöhemmin, kun tulen vierailemaan ryhmässänne.

Minulla on vaitiolovelvollisuus, en siis voi puhua haastattelussa esille tulleista asioista muille. Sinun kokemuksistasi ja mielipiteistäsi tulen kirjoittamaan opinnäytetyöhöni, mutta ilman nimiä tai muita asioita, joista sinut voisi tunnistaa.

Pyydän sinua täyttämään alla olevan lapun ja palauttamaan sen joko suoraan minulle tai koulukuraattori X X:lle huhtikuun loppuun mennessä, kiitos! Jos sinulla on jotain kysyttävää, ota rohkeasti yhteyttä! 😊 Tavataan pian!

Ystävällisin terveisin,
Essi Järvenpää
puh. xxx-xxxxxxx
s-posti: xxxx.xxxxxxxx.xxx@jamk.fi

Essi Järvenpää saa haastatella
minua, _____, (nimesi)
koskien tyttöryhmää ja sen toimintaa.

___ . ___ . 2011 _____
Allekirjoitus ja nimen selvennös

Liite 5. Vanhempien lupalomake

Hyvät vanhemmat...

Olen Essi Järvenpää ja opiskelen kolmatta vuotta sosionomiksi Jyväskylän ammatti-
korkeakoulussa. Haluaisin tehdä opinnäytetyön lukion tyttöryhmästä, johon Teidän-
kin tyttärenne kuuluu. Pyytäisin siis lupaa haastatella tytärtänne koskien ryhmää ja
käyttää haastatteluja materiaalina opinnäytetyössäni. Minulla on vaitiolovelvollisuus,
eikä tyttärenne nimi tai asuinkunta tule missään vaiheessa ulkopuolisten tietoon.

Haastattelut olen ajatellut toteuttaa toukokuussa. Haastatteluiden tarkoituksena on
kerätä tietoa mm. tyttöjen ryhmään hakeutumisen syistä, ryhmän toiminnasta sekä
sen tärkeydestä ja merkityksestä tyttöjen elämään.

Luvan tyttärenne osallistumisesta tutkimukseen voitte antaa puhelimitse, sähköpos-
tilla (alla yhteystietoni) tai palauttamalla alla olevan lapun allekirjoitettuna kouluku-
raattori X X:lle. Toivon, että lupa-asiat olisi hoidettu huhtikuun loppuun mennessä,
kiitos!

Ystävällisin terveisin,
Essi Järvenpää
puh. xxx-xxxxxxx
s-posti: xxxx.xxxxxxxx.xxx@jamk.fi

Essi Järvenpää saa haastatella
tytärtäni, _____,
koskien tyttöryhmää ja sen toimintaa.

__ . __ . 2011 _____
Huoltajan allekirjoitus ja nimen selvennös